Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Қўмитасининг бош нашри

РЎЗНОМА 1918 ЙИЛ 21 ИЮНДАН ЧИҚА БОШЛАГАН ◆ № 45 (20. 912) 1991 йил 5 март, сешанба ◆ Рўзнома йилига 256 марта чиқади. ◆ Баҳоси 8 тийин.

ШУ КУННИНГ НАФАСИ:

ТАСС, «Совет Ўзбекистони» ва ЎзТАГ мухбирлари хабар берадилар

НАВРЎЗ ЧОРЛАЙДИ

ЎЛКАМИЗГА яна баҳор келди! Баҳор! У қадами қутлуғ келган келинчакка ўхшайди, тенгсиз гўзаллиги, малоҳати ва сепи билан оламга кўрк, тароват бахшида этади. Қадимдан бобою момоларимиз уни уйғониш фасли дейишган. Бу бежиз эмас. У момо ерни, дов-дарахтларни, бинобарин табиатни уйғотишга, бу кўҳна оламни ёшартиришга, булбулу беданаларни сайратишга қодир.

Ҳа, нақадар гўзал фаслу, ажойиб айём, бу навбаҳор! Баҳорнинг айниқса инсон учун беқиёс саховати ва қудратини айтмайсизми? Ундан илҳом ва даъват олиб деҳқон дала қўйнига йўл олади. Деҳқон ва баҳор қор қўйнида ухлаб, тиниқиб олган, куч тўплаган ерни ишга соладилар ва бебаҳо бойлик манбаига айлантирадилар.

Баҳорнинг дастлабки икки ўн кунлигида қадимий ҳисоб бўйича хут, яъни барот ойи давом этади.

Маълумки, баҳорги экиш ишларини одатда сабзавоткорлар бошлаб беришади. Айни кунларда яхши тайёргарлик кўрган деҳқонлар бу ишга киришиб кетишди. Орджоникидзе районидаги «Қизил Ўзбекистон» жамоа хўжалиги деҳқонлари пленка остига карам экиб бўлишди. Яна бир хушхабар: «Қарши районидаги А. Икромов номли совхоз деҳқонлари енг шимариб ишга киришишди. Улар 20 гектар ерга сабзи, пиёз уруғи сепишди».

Таҳририятимизга хушхабарлар кетма-кет келиб турибди. Аммо қилинадиган асосий ишлар ҳали олдинда. Бу йилги кўкламда кўчаю хиёбонларга, далаю боғларга миллионлаб туп мевали ва манзарали дарахт кўчатлари экилиши керак. Бу иш вақтинчалик мавсум бўлиб қолмаслиги, экилдию бўлди, қабилида иш тутилмаслиги лозим.

Ҳозир чигит экишга тайёргарлик кўришда муҳим босқич. Ҳосил уруғликдан бошланади. Демак чигитни тўла ва бехато ундириб олиш — уруғлик сифатига боғлиқ. Шу сабабли ҳам чигитни тўла туксизлантириб қўйиш талаб этилади. Ваҳолонки, жаҳондаги пахтачилик билан шуғулланадиган мамлакатлар ичида фақат биздагина анча майдонларга тукли чигит экилади. Шуни эсдан чиқармаслик керакки, туксизлантирилган чигитгина тез ва бехато униб чиқади.

Қиш бўйи қилиб улгурилмаган ишлардан яна бири экиш воситаларини тахт қилиб қўйишдир. Ҳолбуки, бу ишда Қорақалпоғистон, Хоразм, Самарқанд, Фарғона, Сирдарё вилоятларининг айрим район ва хўжаликлари сусткашликка йўл қўймоқдалар.

Ҳадемай чорвадор, чўпону чўлиқлар учун ҳам масъулиятли давр келади. Қўзилатиш мавсуми авжига чиқади. Кимнинг қўй-қўзилари қишловдан қандай чиққани, бу тадбирга ким қандай тайёргарлик кўргани шунда билинади, яъни қўзи баҳорда саналади. Шу боис барча отарлар, тўлхоналар шайлаб қўйилса, аттанг, деб қолинмайди.

Хуллас, Наврўз байрамгина эмас. У деҳқону соҳибкорни, чўпону чорвадорни ишга, юмушга чорлайди. Бинобарин элимиз, халқимиз дастурхонини тўкин қиладиганлар шулар.

Жумҳуриятимизнинг азиз фуқаролари! Баҳор муборак! Қўй йили баҳори илк кунларида сизларга омад, бахт ёр бўлсин деймиз! Далаю боғларингиз гуллаб-яшнайверсин, қўрангиз қўй-қўзига тўлсин, дастурхонингиз тўкин бўлсин, уйингиздан қут-барака аримасин!

● Шу кунларда жумҳуриятимизнинг кўпгина хўжаликларида баҳорги ишлар қизитиб юборилди. Фарғона вилоятининг Ленинград районидаги «Сўх» давлат хўжалигида ҳозиргача 60 гектар ерга картошка уруғи экилди.

Булунғур районидаги «Ўзбекистон Компартияси 40 йиллиги» давлат хўжалиги боғбонлари эса дарахтларга ишлов беришни қизитиб юбордилар.

Суратларда: 1. «Сўх» давлат хўжалиги 4-бригадаси ишчиси Саидқўзи Муҳиддинов картошка уруғини саранжомламоқда. 2. «Ўзбекистон Компартиясининг 40 йиллиги» давлат хўжалиги 4-бўлими ишчиси Холбой Маъмуров мева дарахтларига шакл бермоқда.

У. ҚЎШВОҚОВ ва Т. ДАВЛАТОВ туширган суратлар.

Рўзнома саҳифаларида:

● Референдум куни жумҳурият мустақиллигини қоғозда эмас, амалда тан оладиган ягона Иттифоқ учун овоз берайлик.

● Баҳорги ишлар қизғин.

(1-БЕТ).

● Ўн иккинчи чақириқ Ўзбекистон ССР Олий Кенгашининг навбатдан ташқари тўртинчи сессиясида қатор қонунлар қабул қилинган эди. Бугун «Банклар ва банк фаолияти тўғрисида»ги Ўзбекистон Совет Социалистик Республикасининг Қонуни эълон қилинмоқда.

(2- ВА 3-БЕТЛАР).

● Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети қабулхонасида боғча мудирлари, ота-оналар билан бўлиб ўтган суҳбатлар давомида кўп нарса ойдинлашди. Мактабгача болалар муассасаларидаги ишларнинг аҳволи ва педагог кадрлар олдидаги вазифалар, тўпланиб қолган муаммолар ўз ечимини кутаётир.

(1- ВА 4-БЕТЛАР).

СИЁСИЙ ТАШАББУСНИ ҚЎЛДАН БЕРМАЙЛИК

М. С. ГОРБАЧЕВНИНГ КПСС МАРКАЗИЙ НАЗОРАТ КОМИССИЯСИ РАҲБАРЛАРИ БИЛАН УЧРАШУВИ

1 март куни Москвада КПСС Марказий Комитетининг Бош котиби, СССР Президенти М. С. Горбачев КПСС Марказий Назорат Комиссияси Раёсатининг аъзолари билан учрашди. Учрашув партияни ташкилий жиҳатдан мустаҳкамлаш, унинг КПСС Марказий Комитетидан бошланғич партия ташкилотларигача бўлган барча бўғинларида интизомни яхшилаш масалаларига бағишланди. Худди шу масалалар КПСС Марказий Назорат Комиссиясининг 4 март куни бўладиган пленумида муҳокама қилинади.

Ўртоқларча фикр алмашув чоғида М. С. Горбачев партия сиёсий ташаббусни қўлдан бермаслигини, барча чинакам демократик кучлар ва ҳаракатларни бирлаштириши шарт эканлигини таъкидлади. Сиёсий марказнинг йўли — жамиятдаги соғлом фикрловчи кучларга таяниш йўлидир. Ҳам ўнгдан, ҳам сўлдан юз бераётган ҳаддан ошишлар бузғунчилик эканини, моҳияти жиҳатидан вайронагарчиликка олиб келишини турмуш кўрсатди.

М. С. Горбачев партия назорат идораларининг фаолиятига тўхталиб, улар янгиланаётган КПСС учун зарур эканлигини таъкидлади. Назорат идоралари маъмуриятчилик билан шуғулланмасликлари, аксинча, партиявий ўртоқликка амал қилишлари керак. Шафқатсиз бўлиш керак эмас, балки ақл-заковат билан иш юритиш, партиянинг ғоявий таянчи бўлиш, ҳар бир коммунист билан ишлашда вақтни аямаслик лозим. Партия сафларининг маънавий, ахлоқий жиҳатдан покланишига эришиш даркор. Партияда интизом бу — қўрқитиш эмас. Аксинча, қатъий ғоявий йўл тутиш натижасидир. Биз КПССнинг ички қиёфасини ўзгартира бориб, шу тариқа жамият кўз ўнгида унинг жозибадор кучини оширамиз. Бунинг учун эса партия сиёсатида кўпроқ аниқлик, равшанлик, қатъийлик бўлиши лозим. Ҳар бир кишига биз нимага даъват этаётганимиз, ким эканлигимиз, ким билан биргалигимиз равшан бўлмоғи зарур. Айни вақтда яккаланиб қолмаслик, гуруҳбозлар ташкилотига айланмаслик, балки бошқа партиялар ва ҳаракатлар билан, бузишга эмас, қуришга тайёр барча кишилар билан дадилроқ ҳамкорлик қилиш муҳимдир. Биз ўз истеъдодини қайта қуришга, чинакам демократияга сарфлаётган публицистлар, журналистларни қўллаб-қувватлашимиз даркор.

Учрашувда КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, Марказий Комитет котиби О. С. Шенин, КПСС Марказий Назорат Комиссиясининг Раиси вазифасини бажарувчи Е. Н. Махов, раис ўринбосарлари Г. Г. Веселков, Е. А. Елисеев, М. И. Кодин қатнашдилар.

(ТАСС).

Деҳқончилик саноати: эртанги кун умиди

ТЎКИНЧИЛИК МАНБАИ

Маълумки, Ўзбекистон боғдорчилик ва узумчиликни ривожлантириш учун қулай табиий иқлим шароитига эга. Шу сабабли жумҳуриятимиз майиз ва қуруқ мевалар тайёрлашда Иттифоқимизда олдинги ўринда туради. Кейинги беш йил ичида эса бу соҳада муайян ютуқларга эришилди. Пахта майдонлари қисқартирилиши ҳисобига боғ ва токзорлар майдонлари 18,1 минг гектарга оширилди ва айни пайтда 274,8 минг гектарни ташкил этяпти. 64 минг гектар кам ҳосилли ва сийраклашиб қолган майдонларга янги кўчатлар экилди.

Бироқ ўн иккинчи беш йилликда мева ва узум етиштириш асосан экин майдонларини кенгайтириш ҳисобига кўпайди. Ҳосилдорлик эса камайиб бормоқда. Ҳўл мева ҳосилдорлиги 9,5 ва узум 19,8 центнерга пасайди ва мос равишда гектаридан 44,5 ва 67,1 центнерни ташкил этди. Ҳатто қулай келган ўтган йилда ҳам Қорақалпоғистонда мева ҳосилдорлиги 39 ва узум 21,2 центнерни ташкил этди, холос. Сирдарё вилоятида эса бу кўрсаткич 37,6 ва 42,8 центнерга етди. Бухороликлар гектаридан 39,2 центнер, сурхондарёликлар 36,6 центнер ва фарғоналиклар 34 центнердан мева ҳосили олишди.

Ишлаб чиқаришни ўстириш суръатларининг, шунингдек, давлат харид нархларининг пастлиги аҳолининг мева ва узумга бўлган талабини қондиришга салбий таъсир этмоқда. Аҳоли жон бошига истеъмолнинг илмий асосланган меъёри 80 килограмм бўлгани ҳолда 1990 йилда киши бошига 40 килограммдан мева-узум истеъмол қилинди.

(Давоми учинчи бетда).

СССР Президентига қутловлар

2 март куни СССР Президенти, КПСС Марказий Комитетининг Бош котиби Михаил Сергеевич Горбачевни туғилган кунининг 60 йиллиги билан давлат ва партия ишидаги ўртоқлари сидқидилдан самимий табрикладилар. Улар М. С. Горбачевга бунёдкорлик ғоялари ва режаларини амалга оширишда муваффақият, шахсий бахт-саодат ва ўз ҳаётини бағишлаган жамиятимизни янгилашдек олижаноб иш йўлида сиҳат-саломатлик тиладилар.

М. С. Горбачев номига меҳнат жамоаларидан, жамоа ташкилотларидан, фан ва маданият арбобларидан жуда кўп қутловлар келиб турибди. Чет эллардаги давлат ва жамоат арбоблари юбилей қутловлари йўлладилар.

(ТАСС).

17 март—СССР референдуми куни

ОЛДИНДА КАТТА ИШЛАР

Украина пойтахти — Киевда иттифоқдош жумҳуриятлар Компартиялари Марказий Комитетлари, жумҳурият партия комитетлари котиблари, мафкура бўлимлари мудирларининг семинар кенгаши ўз ишини тугатди. Кенгашда яқинда бўладиган Бутуниттифоқ референдумига тайёргарлик кўриш ва уни ўтказиш масалалари муҳокама қилинди.

Семинар-кенгаш қатнашчилари референдум ижтимоий-иқтисодий жиҳатдан мураккаб шароитда, бузғунчи кучлар, масъулиятсиз сиёсатдонлар сиёсий ва маънавий тазйиқ ўтказиш, одамларни бадном қилиш, ҳокимиятнинг қонуний муассасаларини ҳамда қонуний йўл билан сайланган раҳбарларни савалаш, қонунларга бўйсунмасликка, иш ташлашларга чақириш усулларидан фойдаланаётган кескин сиёсий кураш муҳитида ўтади, деб якдил фикр билдирдилар.

Бундай шароитда, деб таъкидланди семинар-кенгашда сўзга чиққан кишиларнинг нутқларида, партия ташкилотлари ишонтириш кучидан ҳам, тўпланган ташкилотчилик тажрибасидан ҳам тўла фойдаланишлари керак, токи партиянинг КПСС XXVIII съезди, Марказий Комитетнинг шундан кейинги Пленумлари қарорларида Иттифоқни сақлаб қолиш ва янгилаш юзасидан билдирилган фикрлар кенг меҳнаткашлар оммасига етказилсин, улар бу фикрни тушунсинлар ва қўллаб-қувватласинлар. Шундай йўл тутаётган, танлаб олинган социалистик тузум тарафдори бўлган, айирмачилик, миллатчилик ва шовинистик кайфиятдаги кишиларга асосли равишда зарба бера оладиган бошқа жамоат ташкилотлари ва ҳаракатлар билан куч-ғайратларни бирлаштириш жуда муҳимдир.

Оммавий-сиёсий ишларни ташкил этишда аҳолини бўлаётган воқеалардан тўла хабардор қилиб туришга, сайловчиларнинг фикрини ўрганишга, оммавий ахборот воситалари билан ишлашга, Совет ҳокимияти идоралари, сайлов комиссиялари билан ҳамжиҳатлик қилишга алоҳида эътибор бериш лозимлиги уқтирилди.

Семинар-кенгашда бўлган суҳбат чоғида референдумга тайёргарлик кўриш ва уни ўтказиш В. И. Ленин таваллудининг 121 йиллиги муносабати билан олиб бориладиган ишларга уйғунлашиб кетиши лозимлиги таъкидланди. Совет Иттифоқи В. И. Ленин ғояларининг самараси бўлган эди.

Семинар-кенгаш қатнашчилари мунозара доирасини кенгайтириб, партияни янгилаш қоидалари, унинг янги сиёсий қиёфаси, кадрлар сафини, партиявий ўртоқликни мустаҳкамлаш тўғрисида кўпгина мулоҳазаларни айтдилар. Шу муносабат билан КПСС Марказий Комитети, марказий мафкуравий муассасалар шаънига танқидий мулоҳазалар билдирилди.

Жумҳуриятларнинг вакиллари Киев шаҳри ва Киев вилоятининг партия комитетларида ҳамда меҳнат жамоаларида бўлдилар. Украина Компартияси Марказий Комитети социологик марказининг иши билан танишдилар. Журналистлар билан учрашувда ва телевидение орқали ўтказилган давра суҳбатида қатнашдилар, оммавий ахборот воситалари ходимлари билан учрашдилар.

Семинар-кенгашда КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, Украина Компартияси Марказий Комитетининг биринчи котиби С. И. Гуренко нутқ сўзлади.

(«Укринформ-ТАСС).

БОЛА АЗИЗ...

ёхуд боғча-яслилар муаммолари хусусида мулоҳазалар

ЭЗГУ ният ила биронта маҳалладаги болалар боғчаси аҳволи билан танишиш мақсадида Акмал Икромов ноҳияси фирқа қўмитаси ҳамда Тошкент шаҳар ижроқўми халқ таълими Бош бошқармаси тавсиясига кўра жумҳурият халқ таълими вазири К. Юсупов билан биргаликда 394-болалар боғчаси тарбияланувчилари ҳузурига бордик. Қаёқдан ҳам Бош бошқармага икки кун илгари ниятимизни маълум қила қолган эканмиз... Марказий Комитетга маҳаллададаги ота-оналар, ноҳия боғчалари ходимлари вакиллари қўнғироқ қилишиб, «икки кундан бери 394-боғчага «комиссия келади», деб саксонга яқин киши елиб югуриб ҳозирлик кўраётганликлари», «ҳатто 25 сўмдан олти мардикор ҳам олиб чиқилганлиги», «қўшни боғчалардан шолча-ю поёндозлар, турли мебелу ва бошқа буюмлар шошилинч келтирилаётганлиги», «гуруҳлардаги болалар сонини нормага келтириш мақсадида ортиқча каравоту-идиш товоқларни йиғиштириб беркитилаётгани», «боғчадаги болалар сонини лойиҳадаги 280 нафарга яқинлаштириш учун ота-оналардан иложи бўлса эртага бир кунгагина болаларини олиб келмай туришлари илтимос қилинаётганлиги», «агар бу гапларга ишонмасак, ҳозир келиб кўришимиз мумкинлиги», «бу ишларнинг бошида шаҳар Бош бошқармаси бошлиғининг муовини Т. Акромова билан ноҳия халқ таълими мудири И. Эргашевлар турганлиги ва бошқа яна бир қанча маълумотларни айтиб ташладилар!

Эртасига бизга ҳамроҳ бўлган Бош бошқарма бошлиғи Ҳ. Йўлдошев билан уч киши боғчага кириб борганимизда бизни юқорида номлари зикр этилган И. Эргашев, Т. Акромова ҳамда мудира Г. Қўчқоровалар кутиб олишди.

Ҳақиқатан ҳам боғча саранжом-саришта, ҳаммаёқ тартибга солинган эди. Айниқса, боғчанинг «Ором» дастаси (ансамбли) ижросидаги ўзбек халқ аллалари, хоразмча лапар, шўх ўйинлар жажжи болажонлар чиройли ҳаракатларини (бу даста съезд ва конференциялар иштирокчилари ҳузурида, радио ва телевизор орқали кўп чиқишлар қилганини кўпчилик билади) кўриб қанчалар қувондик. Кичкинтойлар қалбида яширинган бундай иқтидор, салоҳият куртакларини бутун борлиғи, меҳр билан парваришлаб, ўстираётган боғча тарбиячилари-ю педагогларига тасаннолар айтгинг келади! Фақат бугина эмас, биз боғчадаги методик ишлару, билим бериш жараёнида қўлланилаётган педагогик усуллардан ҳам қаноатландик.

Боғча ҳаёти билан чуқурроқ танишганимиз сари, ундаги қатор камчиликлар бирин-кетин юзага сизиб чиқа бошлади. Ноҳия халқ таълими мудири қанчалик уринмасин гуруҳлардаги болалар сони 20-21 эмас, балки 48-52 нафар эканлиги (лекин ўша куни 546 боланинг бешдан бири ҳам кўринмас эди), иккинчи қаватда на совуқ, на иссиқ сув бор, каравот ва бошқа жиҳозларнинг идиш-товоқлар, ўйинчоқларнинг етишмаслиги, гигиена-санитария режимининг қўпол равишда бузилаётганлиги натижасида турли касалликлар (айниқса, гепатит)-нинг авж олаётганлиги, яна бир қанча камчиликлар кўзга ташланди. Биз ноҳия ва шаҳар халқ таълими раҳбарларининг «арзимаган камчиликлар яқин орада бартараф қилинади» деган ваъдаларига ишондик. Улар бизга «Ташинтерм» (Хитой термосларини ишлаб чиқарувчи корхона) ўз оталиғига олиб ҳозирнинг ўзида 20 минг сўм пул ўтказганлигини ҳам айтишди.

Шундан сўнг кўп ўтмай ота-оналар, болалар боғчалари ходимлари, ҳатто бу соҳанинг бегона кишилари ҳам болалар аҳволини яхшилаш учун тезроқ бирон-бир аниқ чора кўриш лозимлигини талаб қилиб мурожаат қила бошладилар.

Бу ўринда ўтган йилнинг сўнгги ойларида Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети қабулхонасида боғча мудиралари, ота-оналар билан бўлиб ўтган қатор суҳбатлар кўп нарсаларни ойдинлаштириб берганини таъкидламоқчимиз. Улар умуман, болалар муассасалари аҳволининг танглиги, моддий базасининг ёмонлиги, таъмирлаш ишларига маблағ ажратилмаслиги, ажратилган тақдирда ҳам у ҳеч нарсага етмаслиги, асосан барча ишлар нақд пулга бажарилишини, кўпинча мудиралар ўз ойликлари ҳисобидан тўлашларини ачиниш билан қайд қилдилар. Маълум бўлишича, уларнинг ойлик иш ҳақи 200-240 сўм атрофида бўлиб, жорий ва ҳатто капитал таъмирлаш ҳам нақд пул бериб амалга оширилаpкан. Мудиралардан бирининг таъкидлашича, у райОНО сантехникларига иситгич қувурининг иккита задвижкаси учун 100 сўм, ўрнатиш учун эса 50 сўм берибди. Тўхтаб қолган жорий таъмирлаш учун усталар нақд пул билан 1200 сўм сўрашибди.

Савол туғилади: хўш бу пулларни қаердан олишади? Асосан озиқ-овқат маҳсулотлари, мебель ва бошқа жиҳозлар, ўқув қуроллари, ўйинчоқлар ҳисобидан экан. Қандай қилиб дерсиз? Албатта, таъминловчи озиқ-овқат омборлари ташкилотлари билан келишиб ўғирлик қилиш ҳисобига-да.

Суҳбат давомида яна шу нарса ойдинлашдики мудиралик лавозими таниш-билишчилик, юқоридан қўнғироқ ва айниқса, маълум моддий манфаатдорлик эвазига ҳам олинаркан. Биз юқоридаги масалаларни ўрганиб чиқиб, бу борада жамоатчилик, шу соҳанинг бошқа ходимлари фикрини ҳам билиш мақсадида имзосиз анкета савол-жавоблари ўтказиш керак, деган хулосага келдик. Бу вақтга келиб 394-болалар боғчасида И. Эргашев таъбирича, «арзимаган» камчиликларни тугатиш учун сўралган муддат ҳам ўтиб қолди. Бу гал энди овоза қилмасдан иккинчи марта боғчага ташриф буюрдик. Не кўз билан кўрайликки, аниқланган камчиликларнинг биронтаси ҳам ўтган уч ой давомида бартараф қилинмаган эди. Бизнингча, бунинг сабабини ноҳия халқ таълими мудирининг ўта масъулиятсизлиги-ю, унинг капитал қурилиш бўйича муовини Б. Зоировнинг қурилиш-таъмирлаш ишларига эътиборсизлигидан (у кишининг мутахассислиги — тил ва адабиёт ўқитувчиси!) қидириш керак.

Боғчанинг иситиш тармоғини таъмирлаш баҳонасида томлар тешиб ташланган, хоналар совуқ, битта каравотда иккитадан бола, уч кишилик жойда эса етти бола ётибди. Кўз олдимизда бир қизалоқ ухлаб ётган жойида шериги билан сиғишмасдан каравотдан тушиб ҳам кетди. Биз кўрган аввалги гилам-у, шолчалар ва бошқа жиҳозлардан асар ҳам йўқ. Катта тарбиячининг айтишича, ҳамма нарсани ўз эгалари қайтариб олиб кетишибди. Боғча мудираси Қўчқорова ноҳия халқ таълими бўлимида мажлисда экан. Мажлис бўлаётган жойга келиб, танаффусдан фойдаланиб иштирокчиларнинг розилиги билан анкета савол-жавобларини ўтказдик.

Боғчалардаги бу аҳвол коммунистларнинг, айниқса коммунист раҳбарларнинг фаолиятида ҳам ўз аксини топган. Ноҳия халқ таълими бўлими партия ташкилоти эса унсиз, ташаббуссиз, маъмуриятнинг итоаткор бир аъзосига айланиб қолган. Фирқа мажлислари суст, бефаол, кўпинча иккинчи даражали масалалар юзасидан, партия аъзоларининг давомати жуда паст бўлган ҳолда ўтказилади. Кейинги уч йил ичида партия мажлисларида биронта раҳбар коммунистнинг ҳисоботи эшитилмаган. Жиддий камчилик билан ишдан бўшатилаётган коммунист нафақат маъмурий жазо олмай, балки ўз фирқа сафдошлари ўртасида ҳеч қандай масъулият сезмай, ҳисоб бермай жавобгарликсиз жўнатилган.

Мактабгача болалар муассасалари фаолиятини ўрганиш яна шуни кўрсатдики, кўпчилик тарбиячилар бугун улар олдига қўйилган оддий вазифаларни ҳам бажара олмаётирлар. Чунки улар ўз вазифаларини жуда борганда болага тарбия, билим беришдангина иборат деб тушунадилар. Ҳар бир боланинг инсоний шахсига ҳурмат билан қараб, унинг характер хусусиятларини алоҳида эътибор

(Давоми тўртинчи бетда).

Ўзбекистон Совет Социалистик Республикасининг Қонуни

БАНКЛАР ВА БАНК ФАОЛИЯТИ ТЎҒРИСИДА

I БЎЛИМ. УМУМИЙ ҚОИДАЛАР

1-модда. **Банк тушунчаси**

Пул маблағларини жалб қилиш ҳамда уларни қайтаришлик, тўлашлик ва муддатлилик шартлари асосида ўз номидан жойлаштириш учун тузилган муассаса банкдир. Банк ҳуқуқий шахсдир.

2-модда. **Банк операциялари**

1. Банклар пул омонатларини қабул қиладилар ва жойлаштирадилар, кредитлар берадилар ҳамда жалб этадилар, мижозлар ва гумашта банкларнинг топшириғига кўра ҳисоб-китобларни амалга оширадилар ва уларга касса хизматини кўрсатадилар.

Банклар қонунга хилоф бўлмаган ва ўз уставларида кўзда тутилган бошқа операцияларни ҳам, жумладан қуйидаги операцияларнинг ҳаммасини ёки айримларини, чунончи:

а) мижозлар ва гумашта банкларнинг ҳисоб рақамини юритишни;

б) инвестицияга сарфланадиган маблағлар эгасининг ёки уларни тасарруф этувчиларнинг топшириғига кўра капитал маблағларни пул билан таъминлашни;

в) тўлов ҳужжатлари ва бошқа хил қимматли қоғозлар (чеклар, аккредитивлар, векселлар, акциялар, облигациялар ва шу кабилар) чиқаришни;

г) давлат тўлов ҳужжатлари ва бошқа қимматли қоғозларни харид қилиш, сотиш ва сақлаш ҳамда улар билан боғлиқ бўлган бошқа ишларни;

д) учинчи шахслар учун пул шаклида ижро этишни назарда тутувчи кафиллик, кафолат бериш ва бошқа мажбуриятлар олишни;

е) товарлар етказиб бериш ва хизмат кўрсатиш юзасидан келиб чиқадиган тўловни талаб қилиш ҳуқуқини олиш, бундай талабларнинг бажарилишини ва уларнинг инкассациясини таваккал қилиб ўз зиммасига олишни (факторинг);

ж) асбоб-ускуналар, транспорт воситалари ва бошқа мол-мулклар сотиб олиш ва уларни ижара шартлари асосида ўтказишни (лизинг);

з) чет эл валюталарини ташкилотлар ва фуқаролардан харид қилиб олиш ҳамда уларни сотишни;

и) СССРда ва чет элда қимматбаҳо металлар, табиий қимматбаҳо тошлар, шунингдек қимматбаҳо металлардан ҳамда қимматбаҳо тошлардан ясалган буюмларни харид қилиш ва сотишни;

к) қимматбаҳо металларни ҳисоб рақамларига ва омонатларга жалб этиш ҳамда жойлаштириш ва халқаро банк амалиётига мувофиқ равишда ана шу бойликлар билан боғлиқ бўлган бошқа операцияларни бажаришни;

л) мижозларнинг топшириғига кўра маблағларни жалб этиш ва уларни жойлаштириш, қимматли қоғозларни бошқариш ҳамда бошқа ишларни бажаришни;

м) банк фаолиятига боғлиқ бўлган масалалар юзасидан маслаҳатлар беришни амалга оширишлари мумкин.

2. Банклар СССР Давлат банки ва Ўзбекистон ССР Давлат банкининг топшириғига биноан Иттифоқ ҳамда республика бюджетларининг бажарилиши бўйича операцияларни амалга оширишлари шарт.

3. Банклар Ўзбекистон ССР Давлат банки ўз ваколати доирасида берадиган рухсатга кўра бошқа операцияларни бажаришлари мумкин. Мазкур моддада назарда тутилган операциялар муомалада бўлган пул бирликларида ҳам, чет эл валютасида ҳам ўтказилиши мумкин.

4. Банк операцияларини амалга оширишга ваколати бўлмаган шахслар ва идоралар томонидан бажарилган банк операциялари ҳақиқий деб ҳисобланмайди.

5. Банкларга маҳсулот ишлаб чиқариш ва қимматга эга бўлган материаллар билан савдо қилиш соҳасида, шунингдек суғуртанинг ҳамма кўринишлари бўйича фаолиятни амалга ошириш тақиқланади.

3-модда. **Фирма номи**

Фирмани номлашда ёки реклама мақсадларида «банк» атамасидан ёки таркибига шу атама кирган сўз бирикмасидан, мазкур Қонунга мувофиқ, банк операцияларига ваколати бўлган муассасаларгина фойдаланадилар.

4-модда. **Республика ва банкларнинг масъулиятини чегаралаш**

Банклар Ўзбекистон Совет Социалистик Республикасининг мажбуриятлари юзасидан жавобгар бўлмайдилар, Ўзбекистон ССР ҳам банкларнинг мажбуриятлари юзасидан жавобгар эмасдир, ушбу Қонунда, Ўзбекистон ССРнинг бошқа қонун ҳужжатларида назарда тутилган ҳоллар, ҳамда Ўзбекистон ССР ўз зиммасига ана шундай масъулиятни олган ҳоллар бундан мустасно.

II БЎЛИМ. ЎЗБЕКИСТОН ССРНИНГ БАНК ТУЗИЛИШИ

5-модда. **Банк системасининг таркибий қисмлари**

1. Ўзбекистон ССРнинг банк системасига қуйидагилар киради:

а) Ўзбекистон ССР Давлат банки ва унга тобе бўлган муассасалар;

б) республика акцияли-тижорат саноат-қурилиш банки;

в) республика акцияли-тижорат аграр-саноат банки;

г) Ўзбекистон ССР Ташқи иқтисодий фаолият давлат-тижорат банки;

д) Ўзбекистон ССР Меҳнат жамғармалари ва аҳолига кредит бериш давлат-тижорат банки;

е) пай асосида тузилган тижорат банклари.

Ўзбекистон ССР Давлат банки, Ўзбекистон ССР Саноат-қурилиш банки, Ўзбекистон ССР Аграр-саноат банки, Ўзбекистон ССР Ташқи иқтисодий фаолият банки ва Ўзбекистон ССР Жамғарма банки Иттифоқ банклари билан ўзаро муносабатларини шартнома асосида ташкил этадилар.

Пай асосида тузилган тижорат банклари Ўзбекистон ССР давлат банки ва бошқа банклар билан ўзаро муносабатларини шартнома асосида ташкил этадилар.

2. Ҳар бир банкнинг вазифалари банклар томонидан ишлаб чиқиладиган ва Ўзбекистон ССР Давлат банки рўйхатдан ўтказиладиган ўз уставлари билан белгиланади.

3. Тижорат банкларининг фаолияти республика Давлат банки томонидан улар учун иқтисодий норматившлар белгилаб берилиши ва уларнинг фаолияти устидан назорат қилиниши йўли билан бошқарилади. Ўзбекистон ССР банкларига Ўзбекистон ССР Давлат банкининг рухсати билан бошқа республикаларда ва чет элларда кредит муассасалари, банк шўъбалари очиш ҳуқуқи берилади. Ўзбекистон ССР Давлат банкига Ўзбекистон ҳудудида чет эл банкларининг шўъбаларини очиш ҳуқуқи берилади.

4. Банклар ўз фаолиятларини мувофиқлаштириш мақсадида уюшмалар, ассоциациялар ва ўзга хил ташкилотлар тузишлари мумкин.

6-модда. **Банклар фаолиятининг ҳуқуқий асоси**

Ўзбекистон ССР банклари ўз фаолиятларида «СССР Давлат банки тўғрисида», «Банклар ва банк фаолияти тўғрисида»ги СССР Қонунларига, мазкур Қонунга, ўз уставларига амал қиладилар.

Банклар Ўзбекистон ССРнинг қонунларига ва ўз уставларига мувофиқ келмайдиган кўрсатмалар ҳамда талабларни бажаришга ҳақли эмас.

III БЎЛИМ. ЎЗБЕКИСТОН ССРНИНГ ДАВЛАТ БАНКИ

7-модда. **Банкнинг мақоми**

Ўзбекистон ССРнинг Давлат банки республиканинг марказий банки ҳисобланиб, мазкур Қонун асосида ташкил этилади.

Ўзбекистон ССРнинг Давлат банки ҳуқуқий шахс ҳисобланиб, Ўзбекистон ССР Олий Кенгаши тасдиқлаган ўз уставига эга бўлади.

Ўзбекистон ССР Давлат банки СССР Давлат банкининг тасарруфига берилган масалалар бўйича СССР Давлат банки билан, шунингдек тузиладиган шартнома асосида бошқа республикаларнинг миллий банклари билан ҳамкорлик қилади.

8-модда. **Ўзбекистон ССР Давлат банкининг асосий вазифалари**

Ўзбекистон ССР Давлат банкининг асосий вазифалари қуйидагилардан иборат:

— пул муомаласи, кредит бериш, маблағ билан таъминлаш, ҳисоб-китоб қилиш ва ташқи иқтисодий алоқа соҳаларида республика иқтисодий сиёсатини амалга ошириш;

— СССР Давлат банки билан келишилган ҳолда ҳисобга олишнинг, ҳисоб беришнинг, ҳисоб-китоб-ссуда операцияларини амалга оширишнинг ягона қоидалари ва нормаларини белгилаш;

— ссуда — депозит операцияларини тартибга солиш ва умумий пул муомаласини бошқаришнинг нормативларини ўрнатиш;

— барча банклар ва кредит муассасалари пул-кредит операцияларига доир Ўзбекистон ССР қонунлари ва қоидаларига риоя этишлари устидан назорат қилиш;

— барқарор пул муомаласини ва Ўзбекистон ССР ҳудудида муомалада бўлган пулнинг харид қобилиятини сақлаш;

— банк ишлари билан шуғулланиш учун лицензиялар бериш.

Ўзбекистон ССР Давлат банки ўз зиммасига юклатилган вазифаларни рўёбга чиқариш учун тегишли хизматлар ва муассасалар очиш ҳуқуқига эга.

9-модда. **Ўзбекистон ССР Давлат банкининг ҳисобдорлиги ва уни бошқариш**

Ўзбекистон ССР Давлат банки Ўзбекистон ССР Олий Кенгаши олдида ҳисобдор бўлиб, бошқарувчи ва ижро этувчи давлат ҳокимияти идоралари олдида мустақилдир.

Ўзбекистон ССР Давлат банкига раҳбарликни Бошқарма амалга оширади, унинг таркибига Ўзбекистон ССР Давлат банкининг масъул ходимларидан ташқари, республиканинг йирик тижорат банкларининг раҳбарлари кириши мумкин. Ўзбекистон ССР Давлат банки Бошқармасининг Раиси республика Олий Кенгаши томонидан тайинланади.

Ўзбекистон ССР Давлат банкининг фаолияти Ўзбекистон ССР Олий Кенгашининг тегишли қўмиталари ёки унинг топшириғи билан аудитор ташкилотлари томонидан текширилиши мумкин.

10-модда. **Банк фондлари**

Ўзбекистон ССР Давлат банки Ўзбекистон ССР Олий Кенгаши томонидан тасдиқланадиган ва ўз мажбуриятларининг гарови бўлиб хизмат қиладиган устав фондини ташкил этади. Устав фонди миқдорини ўзгартириш Ўзбекистон ССР Олий Кенгаши томонидан амалга оширилади.

Ўзбекистон ССР Давлат банки олган фойда ҳисобидан бошқа турли мақсадлар учун мўлжалланган фондлар ташкил этилади, уларни банк амал қилиб турган қонунлар ва ўз уставига мувофиқ равишда бошқаради, улардан фойдаланади ва тасарруф этади.

Ўзбекистон ССР Давлат банки Ўзбекистон ССР Олий Кенгашига йиллик ҳисобот ва фойдани тақсимлашга доир ўз таклифларини тақдим этади.

11-модда. **Ўзбекистон ССР Давлат банкининг фойдасини тақсимлаш**

1. Ўзбекистон ССР Давлат банки ва унинг муассасалари резерв система вазифасини бажариш натижасида ҳосил бўладиган фойдадан олинадиган солиқлардан, йиғимлар ҳамда давлат божларидан озод қилинади.

2. Ўзбекистон ССР Давлат банкининг фойдаси «СССР Давлат банки тўғрисида»ги СССР Қонуни ва Ўзбекистон ССР қонунларига мувофиқ тақсимланади.

12-модда. **Ўзбекистон ССР Давлат банкининг норматив ҳужжатлари**

Мамлакат ҳудудида ягона пул-ҳисоб, кредит, инвестиция, эмиссия-касса сиёсатини ўтказиш мақсадида Ўзбекистон ССР Давлат банки банк фаолияти масалаларига доир барча банклар учун мажбурий бўлган норматив ҳужжатларни чиқариш ҳуқуқини СССР Давлат банкига ҳавола қилади. Ўзбекистон ССР Давлат банки Ўзбекистон ССР манфаатларини кўзда тутиб, СССР Давлат банкининг норматив кўрсатмаларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиши мумкин.

13-модда. **Ўзбекистон ССР Давлат банкининг кредит ресурслари**

Ўзбекистон ССР Давлат банкининг кредит ресурслари тубандагилардан иборат:

— Ўзбекистон ССР Давлат банкида вужудга келтирилган устав, резерв ва бошқа фондларнинг маблағлари;

— Ўзбекистон ССР Жамғарма банкидаги пул омонатлари;

— республика Давлат тижорат банклари томонидан мажбурий ажратмалардан ташқари қўшимча равишда ўтказилган омонатлар;

— Ўзбекистон ССР ҳукуматининг омонатлари;

— бошқа мамлакатлар банклари ва ҳукуматларининг омонатлари;

— Ўзбекистон ССР Давлат банки Уставида кўзда тутилган бошқа маблағлар.

14-модда. **Пул муомаласини ташкил этиш**

Ўзбекистон ССРда сўм расмий равишда пул бирлиги ҳисобланади. Бир сўм 100 тийиндан иборат. Сўм Ўзбекистон ССР ҳудудида тўлов қобилиятига эга бўлган ягона муомала воситаси ҳисобланади.

Ўзбекистон ССР ҳудудида чет эл валютаси бўйича тўловлар СССР Давлат банки ўрнатган тартиб асосида амалга оширилиши мумкин.

Ўзбекистон ССР Давлат банки пулни муомалага чиқариш ва муомаладан қайтиб олиш мутлақ ҳуқуқига эгадир.

Ўзбекистон ССР Давлат банки пул белгиларини муомалага чиқаради, уларни инкассация қилиш, сақлаш ва ташишни ташкил этади, ўзининг муассасаларида пул белгилари резерв фондларини вужудга келтиради.

Республика инкассация бошқармаси ўзининг барча бўлимлари билан биргаликда Ўзбекистон ССР Давлат банкининг тасарруфида бўлади.

15-модда. **Пул-кредит орқали тартибга солиш**

Ўзбекистон ССР Давлат банки пул-кредит орқали республика иқтисодиётини, муомаладаги пул массасининг миқдори ва структурасини тартибга солиб турувчи идора ҳисобланади.

Ўзбекистон ССР Давлат банки СССР Олий Кенгаши томонидан тасдиқланган Давлат пул-кредит сиёсати бош йўналишлари негизида пул массаси миқдори ва структурасини тартибга солади. Унинг лойиҳаси СССР Давлат банки томонидан Ўзбекистон ССР Президенти ҳузуридаги Вазирлар Кабинети ва Ўзбекистон ССР Давлат банки иштирокида ишлаб чиқилади.

Муомаладаги пул массасини тартибга солиш тижорат банкларига бериладиган кредитларнинг миқдорини ўзгартириш, қимматли қоғозларни ва чет эл валютасини харид қилиш ва сотиш, Ўзбекистон ССР Давлат банкларида жойлаштириладиган тижорат банкларининг мажбурий резервлари нормасини ҳамда фоиз ставкаларини ўзгартириш йўллари орқали амалга оширилади.

Ўзбекистон ССРнинг Давлат банки тижорат банклари учун охирги бўғин кредитор бўлиб ҳисобланади.

16-модда. **Ўзбекистон ССР Давлат банкининг операциялари**

Ўзбекистон ССР Давлат банки қуйидаги операцияларни амалга ошириш ҳуқуқига эга:

а) тижорат банкларига улар билан келишилган муддатга кредит бериш;

б) тўлаш қобилияти аниқ бўлган, шу бўйича мажбуриятли уч шахснинг имзоси бўлган векселларни ва чекларни харид қилиш, сотиш ва улар билан бошқа битимларни амалга ошириш, бунда тўлаш вақти билан сотиб олинган кун орасидаги муддат уч ой бўлиши керак;

в) қимматли қоғозларни сотиб олиш, сақлаш ва сотиш;

г) тўлаш муддати уч ойдан ошмаслиги шарти билан, қимматли қоғозларни ва векселларни гаровга олиб, уларнинг белгиланган нархидан 90 фоиздан кўп бўлмаган миқдорда кредит бериш;

д) Ўзбекистон ССР Давлат банкининг ушбу Қонунда ва банк уставида назарда тутилган вазифаларига кирувчи бошқа операцияларни ва битимларни амалга ошириш.

Ўзбекистон ССР Давлат банки Ўзбекистон ССР Олий Кенгаши томонидан белгиланган миқдорда, умумий шартлар асосида Ўзбекистон ССР Молия вазирлигига кредит бериши мумкин. Ушбу миқдор доирасида Ўзбекистон ССР Давлат банки Ўзбекистон ССР Молия вазирлигидан қимматли қоғозларни келгусида жойлаштириш учун сотиб олиши мумкин.

Ўзбекистон ССР Давлат банки СССР ва Ўзбекистон ССР Давлат банкининг норматив ҳужжатларига мувофиқ республика ҳудудидаги ўзининг муассасалари ва тижорат банклари орқали Иттифоқ ва Ўзбекистон ССР бюджетларини бажаради, Ўзбекистон ССР Давлат қарзи бўйича хизмат кўрсатади, давлат заёмларини жойлаштириш, уларни тўлаш ва улар бўйича фоизлар тўлаш операцияларини амалга оширади.

Ўзбекистон ССР Давлат банки СССР Давлат банки ва бошқа мамлакатлар банклари, ҳамкорлик марказий банклар даражасида олиб борилиши назарда тутилган халқаро банклар ва молия-кредит ташкилотлари билан муносабатда республика манфаатларини ҳимоя қилади.

17-модда. **Чет эл валютаси билан амалга ошириладиган операциялар ва ташқи иқтисодий фаолият**

Ўзбекистон ССР Давлат банки СССРда ва чет элда чет эл валютаси билан СССР, Ўзбекистон ССР қонунларига тўғри келадиган ҳамда халқаро амалиётда фойдаланилаётган ҳар қандай операцияларни амалга ошириши ёки бу ҳуқуқни Ўзбекистон ССР Ташқи иқтисодий банкига бериши мумкин.

Ўзбекистон ССР Ташқи иқтисодий банки қуйидаги операцияларни бажаради:

— экспортга маҳсулот чиқарадиган корхоналар ташкил этиш ва уларни ривожлантириш учун чет эл валютасида кредитлар бериш, Ўзбекистон ССР берган ва олган давлат заёмларининг ва кредитларининг ҳисобини ва шу билан бирга улар бўйича ҳисоб-китобни амалга оширади;

— валюта устидан назоратни таъминлайди ва валюта бўйича қонунларга риоя этилишини умумий назорат қилади;

— пулнинг халқаро тўлов кучини бошқариш мақсадида валюта биржаларида ва аукционларда операциялар ўтказишни кўриб чиқади ва бу ишга рухсат беради. У бош валюта назоратчисидир.

Ўзбекистон ССР Ташқи иқтисодий банки чет эл банклари, концернлари, фирмалари, бошқа шериклар битимларни бажариши чоғида уларнинг айби билан олинмай қолган маблағларни ундириб олишга ёрдам беради.

Ўзбекистон ССР Давлат банки чет эл валютасида акциялар, облигациялар ва бошқа қимматли қоғозларни харид қилиши, чет эл валютасида олинган фойдадан валюта фондини тузиши мумкин.

Ўзбекистон ССР Давлат банки тижорат банкларига, СССР Давлат банки белгилаган қоидаларга асосан СССРда ва чет элда чет эл валютасида операцияларни амалга ошириши учун лицензиялар беради. Ўзбекистон ССР Давлат банки банклар учун чет элдан жалб қилинадиган кредит миқдорини ва Ўзбекистон ССРнинг пул-кредит сиёсатига мувофиқ фоиз ставкалари даражасини чегаралаб қўйиши мумкин.

18-модда. **Лицензияга тааллуқли вазифалар**

1. Тижорат банкларини очиш тартиби, уларни ташкил этиш учун топшириладиган ҳужжатларнинг мазмунига қўйиладиган талаблар ва рухсатнома бериш тартиби Ўзбекистон ССР Давлат банки томонидан белгиланади.

2. Ўзбекистон ССР Давлат банки Ўзбекистондаги банкларни рўйхатга олишнинг умумреспублика китобини юритади. Янги ташкил этилаётган тижорат банклари банкларни рўйхатга олиш умумреспублика китобида қайд этилган пайтдан бошлаб ҳуқуқий шахс мақомини оладилар.

3. Тижорат банкини очишга рухсатнома олиш учун қуйидаги ҳужжатлар топширилиши керак:

— лицензия бериш тўғрисидаги илтимоснома;

— таъсис ҳужжатлари: таъсис шартномаси, банк устави, устав қабул қилинганлиги ва банкнинг раҳбар органлари тайинланганлиги тўғрисида мажлис баёни;

— иқтисодий асослар ва зарур ҳисоб-китоблар;

— муассисларнинг молиявий аҳволи тўғрисида аудитор ташкилотининг хулосаси;

— муассислар таклиф қилаётган банк раҳбарларининг (бошқарувчи ва бош муҳосиб) касб жиҳатдан маҳорати тўғрисида маълумотлар;

— тижорат банки жойлашган ердаги Давлат банки муассасасининг ушбу ҳудудда тижорат банкини очиш мақсадга мувофиқ эканлигини тасдиқловчи хулосаси, халқ депутатлари маҳаллий Советининг тижорат банкини очишга розилиги ҳақидаги маълумот.

Раҳбарият таркибида ўзгаришлар содир бўлган тақдирда банк янги тайинланган мансабдор шахсларнинг профессионал маҳоратини тасдиқловчи ҳужжатларни Ўзбекистон ССР Давлат банкига тақдим этади.

4. Чет мамлакатлар билан биргаликда тижорат банкини тузишга рухсатнома олиш учун ушбу модданинг 3-бандида қайд этиб ўтилган ҳужжатларга қўшимча равишда қуйидаги ҳужжатлар топширилади;

а) ажнабий ҳуқуқий шахслар:

— Ўзбекистон ССР ҳудудида банк ташкил этишда қатнашиш ёки унинг шўъбасини очиш тўғрисида ажнабий муассис (иштирокчи)нинг тегишли органи қабул қилган қарор;

— ажнабий муассис (иштирокчи) жойлашган мамлакат назорат органининг муассис (иштирокчи) Ўзбекистон ССР ҳудудида банк ёки унинг шўъбасини очишига ёзма розилиги, агар шу талаб қонунда кўрсатилган бўлса;

б) ажнабий фуқаролар:

— ушбу шахснинг тўлов қобилиятига эга эканлиги ҳақида хориждаги биринчи даражали банкнинг тасдиқномаси;

— хориждаги энг камида иккита ҳуқуқий шахсдан ёки тўлов қобилиятига эгалиги маълум бўлган фуқаролардан тавсиянома.

Ҳамма банкларнинг рақобат қилиш учун тенг имкониятга эга бўлишини таъминлаш мақсадида Ўзбекистон ССР Давлат банки ажнабий банкларнинг ва чет эл капитали иштирок этадиган банкларнинг муассисларига банклар устав капиталининг энг кам ва энг юқори миқдорларига нисбатан қўшимча талаблар қўйиши мумкин.

5. Лицензия бериш тўғрисидаги илтимосномалар ушбу Қонунда кўрсатилган керакли ҳамма ҳужжатлар тақдим этилгандан сўнг бир ойдан ортиқ бўлмаган муддат ичида кўриб чиқилади. Ўзбекистон ССР Давлат банки томонидан чиқарилган тегишли қарор жўнатилган кундан бошлаб илтимоснома кўриб чиқилган ҳисобланади.

6. Таъсис шартномаси ва уставнинг Ўзбекистон ССР-да амал қилиб турган қонунларга мувофиқ келмаслиги, муассисларнинг иқтисодий аҳволи банк мижозлари ва омонатчиларининг манфаатларига хавф туғдирадиган даражада ёмон бўлиши, шунингдек банкнинг тавсия этилган раҳбарлари профессионал номувофиқлиги лицензия беришни рад этиш учун асос бўлади.

7. Тижорат банклари Ўзбекистон ССР ҳудудида ўз шўъбаларини ва ваколатхоналарини Ўзбекистон ССР Давлат банкида рўйхатдан ўтказган ҳолда очишлари мумкин. Ўз шўъбаси ёки ваколатхонасини рўйхатдан ўтказиш учун тижорат банки Ўзбекистон ССР Давлат банкига ўзининг рўйхат рақамини хабар қилади. Тижорат банкларининг шўъбалари рўйхатдан ўтган пайтдан бошлабгина банк операцияларини амалга оширишлари мумкин.

Ўзбекистон ССР ҳудудидаги тижорат банкларининг шўъбалари ва ваколатхоналари Ўзбекистон ССРнинг «Корхоналар, бирлашмалар ва ташкилотлардан олинадиган солиқлар тўғрисида»ги Қонунига асосан фойдадан республика бюджетига солиқ тўлайди, бу солиқ тижорат банки фойдасининг республика ҳудудида оладиган улушига мос бўлади.

8. Ўзбекистон ССР Давлат банки банк операцияларини ўтказиш учун берилган лицензияларни қуйидаги ҳолларда қайтариб олиши мумкин:

а) лицензия беришга асос бўлган маълумотларнинг ёлғонлиги аён бўлиб қолса;

б) лицензия олинган кундан бошлаб бир йилдан ортиқ вақт мобайнида фаолият бошланмаса;

в) банк Ўзбекистон ССР Давлат банки лицензиясида кўзда тутилмаган операцияларни амалга оширса;

г) банк ушбу Қонуннинг 19-моддасида назарда тутилган ҳисоботда ёлғон маълумотларни берса;

д) ушбу Қонуннинг 19-моддасида кўрсатилган асосларда.

Лицензиянинг қайтариб олиниши банкнинг тугатилишини билдиради.

Лицензияни қайтариб олиш энг охирги чора бўлиб, ундан олдин ушбу Қонунда кўрсатилган тартиб бузишларни бартараф этишга қаратилган огоҳлантириш чоралари кўрилиши керак.

9. Чет эл банклари ва уларнинг шўъбалари рўйхат китобидан ўтганларидан сўнггина ўз фаолиятларини бошлашлари мумкин. Чет эл банкларининг ваколатхоналари ҳам ушбу китобда рўйхатдан ўтишлари шарт.

Устав фонди ажнабий ҳуқуқий шахслар ва фуқароларнинг маблағи ҳисобига тузиладиган банкларни очиш ва улар фаолиятини тўхтатиш Ўзбекистон ССР-нинг амалдаги қонунлари билан тартибга солиб турилади.

Ўзбекистон ССР Давлат банки Ўзбекистон ССРда чет эл банкларининг ваколатхоналарини рўйхатдан ўтказади.

10. Банк фаолияти тўхтатилганда, чет эл банкининг шўъбаси ёки ваколатхонаси ёхуд бошқа кредит муассасаси тугатилганда рўйхатга олиш китобида қайд этилган ёзувлар бекор қилинади.

11. Ўзбекистон ССР Давлат банки иқтисодий жиҳатдан қай даражада мақсадга мувофиқлигига ва банкнинг бу ишга қай даражада тайёр эканлигига асосланган ҳолда, банкнинг аризасига кўра, тижорат банкларига Ўзбекистон ССРда ва хорижий мамлакатларда чет эл валютасида операцияларни амалга оширишга рухсат этади.

12. Тижорат банклари таъсис ҳужжатларига ўзгартиришлар киритилганидан кейин бир ой ичида ўзгартирилган ҳужжатларнинг нотариал идоралар томонидан тасдиқланган нусхаларини тақдим этишлари шарт.

13. Тижорат банклари ёки уларнинг муассислари лицензия бериш ёки уни қайтариб олиш масалалари бўйича Ўзбекистон ССР Давлат банкининг қарори юзасидан, шунингдек Ўзбекистон ССР Давлат банкининг назорат вазифалари билан боғлиқ бошқа масалалар юзасидан судга ёки давлат ҳакамларига шикоят қилишлари мумкин.

19-модда. **Ўзбекистон ССР Давлат банки томонидан тижорат банклари фаолиятининг тартибга солиб турилиши**

1. Ўзбекистон ССР Давлат банки ўзининг иш фаолиятида тижорат банкларининг ишлаши ва банклар ўртасида ҳалол рақобат принциплари жорий этилиши учун шарт-шароитлар яратилишига ёрдам беради.

Ўзбекистон ССР Давлат банки тижорат банкларининг кундалик фаолиятига аралашмайди.

2. Тижорат банкларининг молиявий жиҳатдан мустаҳкамлигини таъминлаш, уларнинг кредит олувчилари ва омонатчиларининг манфаатларини ҳимоя қилиш мақсадида Ўзбекистон ССР Давлат банки тижорат банклари учун қуйидаги иқтисодий нормативларни белгилайди:

— банк амал қила бошлаган вақтда муассислар тўлаши лозим бўлган устав фондининг энг кам миқдори;

— банкнинг ўз маблағлари миқдори билан унинг активлари суммаси ўртасидаги йўл қўйиладиган энг катта нисбат;

— Ўзбекистон ССР Давлат банкига жойлаштириладиган мажбурий резервларнинг миқдори;

— бир қарз олувчига таваккал қилиб бериладиган қарзнинг энг катта миқдори;

— баланс барқарорлигининг кўрсаткичи.

3. Тижорат банки иқтисодий нормативларни бузган тақдирда Ўзбекистон ССР Давлат банки ана шу ҳолга барҳам бериш муддатлари ва шартларини белгилайди.

Нормативлар мунтазам равишда бузилган, Ўзбекистон ССР Давлат банкининг банк операцияларини нормативларга мувофиқлаштириш муддатлари ва шартларига доир кўрсатмалари бажарилмаган, йил зарар кўриб якунланган, банк кредиторлари манфаатларига хавф соладиган аҳвол юзага келган тақдирда Ўзбекистон ССР Давлат банки тижорат банки муассислари (қатнашчилари) олдига ёки башарти банк давлат-тижорат банки бўлса, тегишли идора олдига:

— банкни молиявий жиҳатдан соғломлаштириш чора-тадбирларини кўриш;

— банкни қайта ташкил этиш;

— банкни тугатиш ҳақида масала қўйиши мумкин.

4. Ўзбекистон ССР Давлат банки ушбу моддада белгиланган нормативларни бузаётган банклар учун иқтисодий жазо сифатида:

— банкнинг қонунни бузиш орқали олган қўшимча даромади миқдорида жарима пули ундириши;

— мажбурий резервларнинг нормаларини ошириши;

— банкни молиявий жиҳатдан соғломлаштириш учун зарур бўлган даврга уни бошқариш юзасидан мувaққат маъмуриятни тайинлаши;

— банк операцияларини амалга ошириш учун берган лицензияни қайтариб олиши мумкин.

5. Ўзбекистон ССР Давлат банки тижорат банклари ва уларнинг шўъбалари учун улар таҳлил ва назорат вазифаларини бажаришида зарур бўлган ҳисобот ва бошқа материалларнинг характери ҳамда ҳажмини белгилайди. Тижорат банклари ва шўъбалари қайд этилган материалларни Ўзбекистон ССР Давлат банки белгилаган муддатларда тақдим этадилар.

6. Ўзбекистон ССР ҳудудида жойлашган тижорат банклари, шўъбаларининг фаолиятини ушбу Қонунга ва Ўзбекистон ССР Давлат банкининг уставига мувофиқ Ўзбекистон ССР Давлат банки амалга оширади.

Назорат вазифаларини бажариш йўлида Ўзбекистон ССР Давлат банки тижорат банклари томонидан амалга ошириладиган операцияларни ялписига ёки оралатиб текширишни тайинлашга ҳақлидир. Банклар фаолиятини текшириш Ўзбекистон ССР Давлат банкининг тафтиш хизмати ёки унинг топшириғига биноан аудитор ташкилоти томонидан амалга оширилади.

IV БЎЛИМ. ТИЖОРАТ БАНКЛАРИ

20-модда. **Тижорат банкининг вазифалари**

Тижорат (кооператив, акцияли, улушбай негизидаги) банклари ушбу Қонунда назарда тутилган операцияларни бажариш ва хизматлар кўрсатиш орқали шартнома асосида ҳуқуқий ва хусусий шахсларга кредит-ҳисоб-китоб ва ўзга хил банк хизматларини кўрсатади.

Тижорат банклари устав капитали кимга тегишли эканлиги ва унинг шаклланиш усулига, амалга ошириладиган банк операцияларининг турларига, фаолият амалга ошириладиган ҳудуд ва тармоқ белгисига қараб фарқланади.

Ўзбекистон ССРнинг қонун ҳужжатларида назарда тутилган тартибда ва шартлар асосида республика, регионал ва бошқа дастурларни молия билан таъминлаш учун махсус тижорат банклари тузилиши мумкин.

21-модда. **Тижорат банкларини тузиш тартиби**

Тижорат банклари Ўзбекистон ССР Давлат банки томонидан рўйхатга олинади.

Рўйхатга олиш пуллидир. Уставни рўйхатга олиш хусусидаги ҳужжат банк фаолиятини бошлашга берилган рухсатдир.

22-модда. **Тижорат банкларининг уставлари**

1. Тижорат банклари ўз уставлари асосида иш олиб борадилар. Давлат тижорат банкининг устави банкни тузишга қарор қилган орган томонидан тасдиқланади. Шерикчилик асосида тузилган тижорат банкининг устави муассислар (қатнашувчилар) йиғилиши томонидан тасдиқланади.

2. Банкнинг уставида:

— банкнинг номи ва у жойлашган ер (алоқа манзилгоҳи);

— банк амалга ошириладиган операцияларнинг рўйхати;

— банк ташкил этадиган фондларнинг рўйхати, устав фондининг миқдори;

— банк ҳуқуқий шахс эканлиги ва у тўла хўжалик ҳисоби ва ўзини ўзи молия билан таъминлаши негизида ишлаши тўғрисидаги низом;

— банкнинг бошқарув идоралари, уларнинг таркиби ва тузиш тартиби тўғрисидаги низом;

— банкка қарашли муассасаларнинг рўйхати, уларнинг мақоми;

— банк ва унинг шўъбаларини ташкил этиш ҳамда уларнинг фаолиятини тўхтатиш тартиби;

— фаолият тўғрисидаги маълумотларни матбуотда эълон қилиш мажбурияти (тартиби) акс эттирилган бўлиши лозим.

3. Шерикчилик асосида тузилган банкнинг устави шу моддада келтириб ўтилган талаблардан ташқари, масъулияти чегараланган акцияли жамиятлар тўғрисидаги амалдаги қонунларда кўрсатилган талабларга жавоб бериши лозим.

4. Уставга банк фаолиятининг ўзига хос хусусиятлари билан боғлиқ бошқа қоидалар ҳам киритилган бўлиши мумкин. Уставга ўзгартиришлар Ўзбекистон ССР қонунларидаги ўзгаришлар муносабати билан киритилади.

23-модда. **Тижорат банкларининг устав фондларини ташкил этиш**

Тижорат банкларининг устав фонди қатнашчиларнинг бадаллари, акциялар чиқариш ва сотиш ҳисобига вужудга келтирилади.

24-модда. **Тижорат банкларининг муассислари, акционерлари (қатнашчилари)**

Халқ депутатлари Советларининг ҳамма босқичлари ва уларнинг ижроия органлари, сиёсий ташкилотлар ва ихтисослашган жамоат фондларидан ташқари барча ҳуқуқий ва хусусий шахслар тижорат банкларининг муассислари, акционерлари (қатнашчилари) бўлишлари мумкин.

Ҳар бир муассис, акционерлар (қатнашувчилар)нинг улушлари устав капитал миқдорининг 35 фоизидан ошмаслиги керак.

25-модда. **Банкларнинг ажнабий муассислари**

Чет эл банкларини ва чет эл капитали иштирокидаги банкларни ташкил этиш вақтида чет эллик муассисларнинг бири банк бўлиши керак.

26-модда. **Банкларнинг мустақиллиги**

Ўзбекистон ССРдаги тижорат банклари банк операцияларини амалга ошириш билан боғлиқ қарорларни қабул қилиш вақтида давлат ҳокимияти ва бошқаруви идораларига бўйсунмайдилар. Давлат ҳокимияти ва бошқаруви идораларининг ходимлари банклар бошқарув идораларида қатнашишлари (ўриндошлик асосида лавозим эгаллашлари) тақиқланади.

27-модда. **Тижорат банкларига солиқ солиш**

Тижорат банклари Ўзбекистон ССРнинг солиқ тўғрисидаги амалдаги қонунларига мувофиқ солиқлар тўлайдилар.

28-модда. **Тижорат банкларининг мулкий жавобгарлиги**

Тижорат банклари ўзларига қарашли барча мол-мулклар билан мажбуриятлари бўйича жавобгардирлар. Улар муассислар ва иштирокчиларнинг мажбуриятлари бўйича жавобгар бўлмайдилар. Муассислар ва иштирокчилар банк мажбуриятлари бўйича ўз улушлари доирасида жавобгардирлар, башарти, уларнинг уставларида ўзгача ҳол назарда тутилмаган бўлса.

(Давоми учинчи бетда).

Ўзбекистон Совет Социалистик Республикасининг Қонуни

БАНКЛАР ВА БАНК ФАОЛИЯТИ ТЎҒРИСИДА

(Давоми. Боши иккинчи бетда).

V БЎЛИМ. БАНКНИНГ МОЛИЯВИЙ ЖИҲАТДАН МУСТАҲКАМЛИГИ ВА УНИНГ МИЖОЗЛАРИ МАНФААТЛАРИНИ ҲИМОЯ ҚИЛИШ

29-модда. **Тижорат банклари учун белгиланган иқтисодий нормативларга риоя этиш**

Банкнинг молиявий жиҳатдан мустаҳкамлигини таъминлаш ва унинг мижозлари манфаатларини ҳимоя қилиш учун, тижорат банклари ушбу Қонуннинг 19-моддасида санаб ўтилган нормативларга риоя этишлари шарт.

30-модда. **Банкнинг ўз маблағлари**

Қуйидагилар банкнинг ўз маблағлари ҳисобланади:

— устав фонди;

— резервлар ва фойда ҳисобига вужудга келадиган ҳамда банкнинг балансида турадиган бошқа фондлар;

— тақсимланмаган фойда, акциячилар ёки пайчилар ўртасида акцияларни тақсимлаш ҳисобига ёҳуд пай миқдорини ошириш ҳисобига олинган маблағ.

31-модда. **Банк активлари**

Қуйидагилар банк активлари ҳисобланади:

— ҳуқуқий ва хусусий шахсларга бериладиган қарзлар;

— қимматли қоғозларга инвестициялар;

— кўчмас мол-мулкка инвестициялар;

— бошқа активлар.

32-модда. **Йўл қўйилиши мумкин бўлган йўқотишлар ўрнини қоплаш учун резервлар**

Тижорат банклари йўл қўйилиши мумкин бўлган йўқотишлар ўрнини қоплаш учун олинадиган фойдадан Ўзбекистон ССР Давлат банки томонидан белгилаб қўйилган тартибда суғурта ва резерв фондлари ташкил этадилар.

33-модда. **Банк сири**

1. Ўзбекистон ССРдаги банклар ўз мижозлари ва гумашталарининг операциялари, ҳисоб рақамлари ҳамда омонатлари бўйича сирни сақлаш кафолатини берадилар. Банкнинг барча хизматчилари банкнинг, банк мижозлари ва гумашталарининг операциялари, ҳисоб рақамлари ва омонатларини сир сақлашлари шарт.

2. Ҳуқуқий ва хусусий шахсларнинг операциялари ҳамда ҳисоб рақамларига доир маълумотлар ҳуқуқий ва хусусий шахсларнинг ўзларига қонунларда назарда тутилган ҳолларда судларга, тергов органларига, ҳакамлик идораларига ва аудитор ташкилотларига, солиқ солиш масалалари юзасидан молия идораларига берилиши мумкин;

3. Фуқароларнинг ҳисоб рақамлари ва омонатлари бўйича маълумотлар мижозларнинг ўзлари ёки уларнинг вакилларидан ташқари суд ва тергов органларига ҳам уларнинг қарамоғида бўлган ишлар бўйича мижозларнинг ҳисоб рақамларидаги ва омонатларидаги пул маблағлари ва бошқа бойликлари хатланиши, улардан ҳақ ундирилиши ёки мол-мулки мусодара қилиниши мумкин бўлган ҳолларда.

4. Ҳисоб рақамлари ва омонатларининг эгалари вафот этган тақдирда уларга қарашли ҳисоб рақамлари ва омонатлари тўғрисидаги маълумотлар ана шу ҳисоб рақамлари ва омонатларнинг эгалари банк учун қолдирган васиятномада кўрсатилган шахсларга, давлат нотариал идораларига (уларнинг ихтиёридаги вафот этган омонатчининг омонати бўйича меросхўрлик ишига тааллуқли бўлса), шунингдек хорижий мамлакатларнинг консуллик муассасаларига берилади.

34-модда. **Банклардаги пул маблағларини ва бошқа бойликларни хатлаш ва ундириб олиш**

1. Ҳуқуқий шахсларнинг, чет эл ва халқаро ташкилотларининг банкда сақланаётган пул маблағлари ва бошқа бойликларини хатлаш фақат суд қарори, тергов органлари ёки ҳакамлик органлари қарори билан, шунингдек шу бойликлардан ҳақ ундириб олиш эса — фақат судлар томонидан берилган ижро варақалари, ҳакамлик идораларининг буйруғига ҳамда бошқа ижро ҳужжатларига биноан, шунингдек давлат солиқ инспекцияларининг талабига биноан амалга оширилади.

2. Фуқароларнинг банкларда сақланаётган пул маблағлари ва бошқа бойликларини хатлаш ва ҳақ ундириб олиш фақат суд ҳукми ёки қарори билан амалга оширилиши мумкин.

Фуқароларнинг пул маблағлари ва бошқа бойликларини мусодара қилиш фақат мусодара қилиш тўғрисидаги қонуний кучга кирган ҳукм ёки мол-мулкни мусодара қилиш ҳақида қонунга мувофиқ чиқарилган қарор асосида амалга оширилиши мумкин.

VI БЎЛИМ. БАНКЛАР ЎРТАСИДАГИ МУНОСАБАТЛАР ВА ТИЖОРАТ БАНКЛАРИ ТОМОНИДАН МИЖОЗЛАРГА ХИЗМАТ КЎРСАТИШ

35-модда. **Банклараро депозит, кредит ва бошқа операциялар**

1. Тижорат банклари шартнома асосларида бир-бирларининг маблағларини депозит, кредит шаклида жалб этишлари, жойлаштиришлари, ўз уставларида кўрсатилган бошқа ўзаро операцияларни амалга оширишлари мумкин.

2. Мижозларга кредит бериш ва ўз зиммасига олган мажбуриятларни бажариш учун маблағ етишмай қолган тақдирда тижорат банклари кредит ресурслари олиш учун Ўзбекистон ССР Давлат банкига мурожаат қилишлари мумкин.

36-модда. **Тижорат банкларининг кредитлари бўйича фоиз ставкалари**

Тижорат банклари амалга оширадиган операциялар бўйича фоиз ставкалари уларнинг ўзлари томонидан мустақил белгиланади, аммо бу ставкалар СССР Давлат банки белгилайдиган фоиз ставкалари сиёсатига асосланган ҳолда Ўзбекистон ССР Давлат банки ҳар йили белгилайдиган энг кўп ставкалардан юқори бўлмаслиги керак.

37-модда. **Банк ва унинг мижози орасидаги муносабатнинг шартномавий характери**

1. Банклар билан мижозлар ўртасидаги муносабат шартномавий характерга эгадир.

2. Мижозлар ўзларига кредит ҳисоб-китоб ва касса хизматини кўрсатадиган банкни мустақил танлайдилар.

38-модда. **Монополияга қарши қоидалар**

1. Банкларнинг фоиз ставкалари ва воситачилик ҳақи миқдорларини белгилаш масалаларида банк операциялари бозорини монополиялаштириш, банк ишида рақобатни чеклаш мақсадларида ўзларининг иттифоқларидан, уюшмаларидан ва бошқа бирлашмаларидан фойдаланиши тақиқланади.

2. Монополияга қарши қоидаларга риоя қилишни Ўзбекистон ССР Давлат банки, шунингдек монополияга қарши қонунларга мувофиқ шу мақсадда ташкил қилинган органлар назорат қилади.

39-модда. **Банклар ўртасидаги ҳисоб-китоблар**

1. Банклар ўртасидаги ҳисоб-китобларни амалга ошириш учун Ўзбекистон ССР Давлат банки ўз муассасаларида тижорат банклари учун гумашталик ҳисоб рақамини очади.

2. Банклар ҳисоб-китоб ишларини СССР Давлат банки белгилаган ёҳуд халқаро банк амалиётида қабул қилинган шаклларда амалга оширади.

40-модда. **Кредитнинг қайтарилишини таъминлаш**

Банклар кредитни ўз вақтида қайтаришни таъминлаш борасида мижозларнинг гаровларини, кафолатларини, ишончномаларини ва бошқача шаклдаги мажбуриятларини қабул қиладилар.

Банклар кредитни моддий бойликлар билан таъминланмаган ҳолда (бланкадаги кредит) бериш тўғрисида қарор қабул қилишлари мумкин.

41-модда. **Қарздорларни тўловга қобилиятсиз деб эълон қилиш**

Банкдан олган кредитларни ўз вақтида қайтариш юзасидан ўз зиммасига олган мажбуриятларини бажармаган қарздорларни банк тўловга қобилиятсиз деб эълон қилиб, асосий кредит берганларга, юқори турувчи идорага, корхона рўйхатга олинган халқ депутатлари Совети ижроия қўмитасига қарздор (қатнашчилар)ни таъсис этувчиларга хабар бериши мумкин.

42-модда **Тўловга қобилиятсиз деб топилган қарздорга нисбатан кўриладиган чора-тадбирлар**

Тўловга қобилиятсиз деб топилган қарздорга нисбатан, банкнинг таклифига биноан, қуйидаги чора-тадбирлар қўлланилиши мумкин:

оператив бошқарувни банк-кредитор иштирокида тайинланган маъмуриятга топшириш;

қайта ташкил этиш.

Банк таклиф этган чора-тадбирлар қарздорнинг ҳуқуқий мақомига қараб унинг юқори органи, халқ депутатлари Совети ижроия қўмитаси, муассислар (қатнашчилар) томонидан амалга оширилади.

43-модда. **Гаров**

1. Банклар гаровга қўйилмаган моддий-товар бойликларни, мижоз ишлаб чиқарадиган маҳсулотни, қимматли қоғозларни, товар-тақсимот ҳужжатларини ва бошқа бойликларни гаровга қабул қилишлари мумкин. Ҳамма гаровга олинган бойликлар мижоз ҳисобидан суғурта қилинган бўлиши керак.

2. Асосий воситаларга кирувчи бинолар, иншоотлар, ускуналар, бошқа мол-мулк, башарти мижоз қонунларга мувофиқ ўзига қарашли барча мол-мулк билан мажбуриятлари юзасидан жавоб берса, гаров сифатида қабул қилиниши мумкин.

3. Моддий-товар бойликларни гаровга қўйиш орқали таъминланган қарзлар бўйича тўлов муддати анча (60 кундан ортиққа) ўтказиб юборилган қарздорлик мавжуд бўлган тақдирда, банк корхона гаровга қўйган мол-мулкни сотишдан тушган пулни ушбу қарзни тўлаш учун сарфлаш ҳуқуқига эгадир.

4. Банкка гаровга қўйилган мол-мулк банкнинг суд ёки ҳакамликка мурожаат қилмай туриб берган кўрсатмасига биноан сотилади.

5. Банкка гаровга қўйилган мол-мулкни сотишдан тушган маблағ банкка гаров билан таъминланган қарзни тўлаш учун ўтказилади, бунда банк бошқа ҳуқуқий ва хусусий шахсларнинг даъволарига нисбатан устунликка эга бўлади.

VII БЎЛИМ. ЎЗБЕКИСТОН ССРДА ЖАМҒАРМА ИШЛАРИ

44-модда. **Аҳолининг жамғарма омонатлари**

1. Ўзбекистон ССРда аҳолининг жамғарма омонатлари барча тижорат банклари томонидан қабул қилиниши мумкин.

2. Банклар аҳолидан омонатлар қабул қилиб олиш бўйича операцияларни бажаришда ўз шартларини мустақил белгилайдилар. Пул муомаласи мустаҳкамлигини таъминлаш ва пул қадрсизланиб нарх ошишининг олдини олиш учун СССР Давлат банки «СССР Давлат банки тўғрисида»ги Қонуннинг 17-моддасида кўрсатилган чеклашларни жорий этиши мумкин.

3. Омонатлар бўйича олинадиган даромадларга солиқ солинмайди.

4. Омонатлар бўйича пул қабул қилиб олиш банклар томонидан амалга оширилади ва омонатчига жамғарма ҳужжати берилади.

45-модда. **Омонатларнинг сақланишини таъминлаш бўйича банкларнинг мажбуриятлари**

Аҳолидан омонатларни қабул қилувчи тижорат банклари жалб этилган маблағлардан шундай фойдаланиши кераккки, натижада омонатчилар олдидаги мажбуриятлар ўз вақтида бажарилсин ва маблағларнинг сақланиши таъминлансин.

Шу мақсадда тижорат банклари, Ўзбекистон ССР Жамғарма банкидан ташқари, Ўзбекистон ССР Давлат банки белгилаб қўядиган тартибда ва шартлар асосида аҳолининг омонатларини суғурта қиладиган банклараро фондларни тузишлари шарт.

46-модда. **Меҳнат жамғармалари ва аҳолига кредит бериш банки**

1. Меҳнат жамғармалари ва аҳолига кредит бериш банки (Ўзбекистон ССР Жамғарма банки) аҳоли маблағларини банкларга жалб қилиш ва уларни жойлаштириш операцияларини амалга оширадиган ихтисослаштирилган тижорат банкидир.

2. Ўзбекистон ССР Жамғарма банкида аҳоли омонатлари сақланиши ва ўз вақтида қайтарилишини Ўзбекистон ССР кафолатлайди.

3. Ўзбекистон ССР Жамғарма банки жалб қилган пул маблағларини аҳолига кредит бериш ва ушбу Қонунда кўзда тутилган ягона давлат пул-кредит сиёсатининг бош йўналишига мувофиқ бошқа мақсадларда, шу жумладан Ўзбекистон ССРнинг қарздорлик мажбуриятларига жойлаштириш учун ишлатади.

4. Ўзбекистон ССР Жамғарма банки Ўзбекистон ССР Давлат банки томонидан тасдиқланадиган ўз устави асосида иш юритади.

47-модда. **Омонат қўювчилар**

1. СССР фуқаролари, чет эл фуқаролари ва фуқаролиги бўлмаган шахслар омонат қўювчилар бўлиши мумкин.

2. Омонатчилар ўз жамғармаларини сақлаш учун ўзлари хоҳлаган банкни танлаб оладилар, улар бир ва бир неча банкка омонатларини қўйишлари мумкин.

3. Омонатчилар ўз жамғармаларини тасарруф этишлари, омонатлар бўйича фоиз тарзида ёки банк таклиф этадиган бошқа кўринишда фойда олишлари, нақд пулсиз ҳисоб-китоб операцияларини амалга оширишлари мумкин.

4. Омонат қўювчи вафот этган тақдирда омонатни истаган шахсга ёки давлатга бериш тўғрисида банкка топшириқ бериши мумкин.

Омонат қўювчи вафот этган тақдирда банклар топшириқ берилмаган омонатни ССР Иттифоқи ва Ўзбекистон ССР қонунларида белгиланган тартибда меросхўрларга берадилар.

48-модда. **Вояга етмаганларнинг омонатларга доир ҳуқуқлари**

1. Ўз номига ўзи омонат қўйган вояга етмаган шахс бу омонатни мустақил тасарруф этади.

2. Кимдир томонидан вояга етмаган шахс номига қўйилган омонатларни:

а) вояга етмаган шахс 15 ёшга тўлганига қадар — вояга етмаган шахснинг ота-онаси ёки бошқа қонуний вакиллари;

б) вояга етмаган шахс 15 ёшга тўлганда — ота-онаси ёки бошқа қонуний вакилларининг розилиги билан вояга етмаган шахснинг ўзи тасарруф қилади.

VIII БЎЛИМ. ТИЖОРАТ БАНКЛАРИДА ҲИСОБ ВА ҲИСОБОТ БЕРИШ ҲАМДА УЛАР ФАОЛИЯТИНИ НАЗОРАТ ҚИЛИШ

49-модда. **Тижорат банкларида ҳисоб ва ҳисобот бериш**

Тижорат банкларида мухосибот ҳисоби ва ҳисобот бериш СССР Давлат банки томонидан белгиланган ягона қоидалар асосида амалга оширилади.

50-модда. **Йиллик баланс, кўрилган фойда ва зарар ҳисобларини эълон қилиш**

Тижорат банклари Ўзбекистон ССР Давлат банки белгилайдиган шакл ва муддатларда йиллик баланс, кўрилган фойда ва зарар ҳисобларини бу ҳисобларда берилган маълумотларнинг тўғрилигини аудитор ташкилотлар тасдиқлаганидан кейин эълон қиладилар.

51-модда. **Аудитор текширувлар**

Қонунларга мувофиқ текширувларни ўтказиш ваколати берилган аудитор ташкилотлар тижорат банкларининг фаолиятини текшириши керак.

Ўзбекистон Совет Социалистик Республикасининг Президенти — **И. КАРИМОВ.**

Тошкент шаҳри,
1991 йил 15 февраль.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ КЕНГАШИНИНГ ҚАРОРИ

«БАНКЛАР ВА БАНК ФАОЛИЯТИ ТЎҒРИСИДА»ГИ ЎЗБЕКИСТОН ССР ҚОНУНИНИ КУЧГА КИРИТИШ ТАРТИБИ ҲАҚИДА

Ўзбекистон Совет Социалистик Республикаси Олий Кенгаши **қарор қилади**:

1. «Банклар ва банк фаолияти тўғрисида»ги Ўзбекистон ССР Қонуни эълон қилиниши биланоқ кучга киритилсин.

2. Республикада ягона пул-кредит сиёсатини юритиш, корхоналар, ташкилотлар, муассасалар ва аҳолига ҳисоб-китоб хизмати кўрсатишни яхшилаш, шунингдек банклар фаолиятини тартибга солишни таъминлаш мақсадида СССР Давлат банкининг Ўзбекистон республика банки Ўзбекистон ССР Давлат банкига айлантирилсин, у республиканинг Марказий банки деб ҳисоблансин.

3. «Ўзбекистон» акционерлик-тижорат банки тугатилсин, унинг шўъбалари эса республика акционерлик-тижорат банкларига: шаҳарларда Ўзбекистон ССР саноат-қурилиш банкига, районларда эса — Ўзбекистон ССР аграр-саноат банкига ўтказилсин.

4. Республика ҳудудида ишлаётган ва янги тузилаётган барча банклар бошқа иттифоқдош республикаларнинг ва ССР Иттифоқининг банки таркибига кирмаслиги ва Ўзбекистон ССР Давлат банкида рўйхатдан ўтказилиши шартлиги белгилаб қўйилсин.

5. Ўзбекистон ССР Давлат банки 1991 йилнинг 1 июнига қадар республика акциялли-тижорат банклари ва уларнинг муассасаларини рўйхатдан ўтказишни ниҳоясига етказсин.

6. Ўзбекистон ССР Давлат банки 1991 йилнинг 1 июлига қадар аудитор ташкилотларининг тузилишини таъминласин. Бу ташкилотлар тузилгунга қадар уларнинг вазифаларини Ўзбекистон ССР Давлат банкининг тафтиш хизмати бажариши белгилаб қўйилсин. Шу муносабат билан Саноат-қурилиш банки, Аграр-саноат банки, «Ўзбекистон» тижорат банкидаги тафтиш хизматлари тугатилади ва улар Ўзбекистон ССР Давлат банки ихтиёрига ўтказилади.

7. Ўзбекистон ССР Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамаси:

1991 йилнинг 1 июлига қадар Ўзбекистон ССР ҳукуматининг қарорларини «Банклар ва банк фаолияти тўғрисида»ги Қонунга мувофиқ ҳолга келтирсин;

вазирликлар, давлат қўмиталари ва идоралари ушбу Қонунга зид бўлган норматив ҳужжатларни қайта кўриб чиқишини ва бекор қилишини таъминласин.

Ўзбекистон ССР Олий Кенгашининг Раиси — **М. ИБРОҲИМОВ.**

Тошкент шаҳри,
1991 йил. 15 февраль.

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ КОТИБИЯТИДА

КПСС Марказий Комитетининг Котибияти «Чувашия Республика партия ташкилотининг жамоатчилик фикрини янги Иттифоқ шартномасини қўллаб-қувватлайдиган қилиб шакллантириш соҳасидаги иши тўғрисида»ги масалани кўриб чиқди.

Қабул этилган қарорда таъкидланишича, Чувашия Республика партия ташкилоти жамоатчилик фикрини янги Иттифоқ шартномасини қўллаб-қувватлайдиган қилиб шакллантириш ишида СССР халқ депутатлари IV съездининг, КПСС XXVIII съездининг асосий қоидаларига, КПСС Марказий Комитети 1990 йил декабрь ва 1991 йил январь Пленумларининг қарорларига асосланиб иш тутмоқда. Коммунистлар ССР Иттифоқининг тенг ҳуқуқли мустақил Совет Социалистик Республикалари янгиланган федерацияси таркибидаги яхлитлиги масаласини кенг муҳокама қилишни ташкил этдилар. Референдумга яқинлашиб борган сайин бу муаммо тобора сиёсий турмушнинг марказига ўтмоқда.

Қарорда таъкидланадики, ватанпарварлик, байналмилалчилик ва халқлар дўстлиги ғоялари асосида фуқаролар тотувлигига эришиш коммунистларнинг биринчи навбатдаги вазифасидир.

ЛАВОЗИМГА ТАЙИНЛАНДИЛАР

Мамлакат Президенти М. С. Горбачевнинг фармонларига биноан, Лев Дмитриевич Рябов, Фёдор Петрович Сенько, Владимир Иванович Шчербаков СССР Бош вазирининг ўринбосарлари этиб тайинландилар.

Айни пайтда Виталий Фёдорович Коновалов — СССР атом энергетикаси ва саноати вазири, Григорий Аркадьевич Габриэлянц — СССР Геология вазири, Юрий Михайлович Вольмер — СССР денгиз флоти вазири, Дмитрий Тимофеевич Язов — СССР мудофаа вазири, Николай Николаевич Воронцов — СССР табиатдан фойдаланиш ва атроф-муҳитни муҳофаза қилиш вазири, Владимир Аркадьевич Брежнев — СССР транспорт қурилиши вазири, Юрий Кузьмич Семёнов — СССР энергетика ва электрлаштириш вазири, Владимир Александрович Крючков — СССР Давлат хавфсизлиги комитетининг раиси, Владимир Иванович Шинко — СССР радио саноати вазири, Вячеслав Иванович Черноиванов — СССР қишлоқ хўжалиги ва озиқ-овқат вазири, Геннадий Георгиевич Кудрявцев — СССР алоқа вазири, Сергей Геннадьевич Лушчиков — СССР адлия вазири, Александр Иванович Михальченко — СССР махсус қурилиш ва монтаж ишлари вазири, Игорь Владимирович Коксанов — СССР кемасозлик саноати вазири этиб тайинландилар.

КЎП БОЛАЛИ ОНАЛАРГА МУКОФОТЛАР

Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи Президенти М. С. Горбачевнинг 1991 йил 21 февралдаги Фармонига биноан Ўзбекистон ССРда истиқомат қилувчи ўн ва ундан ортиқ бола туғиб тарбиялаган кўп болали 164 онага «Қаҳрамон она» фахрий унвони берилди. Уларга «Қаҳрамон она» ордени топширилади.

(ЎзТАГ).

РЕСПУБЛИКА ХОТИН-ҚИЗЛАР КЕНГАШИНИНГ ПЛЕНУМИ

Тошкентда республика хотин-қизлар кенгашининг III пленуми бўлди.

Ташкилий масала кўриб чиқилди. Ҳ. А. Алимова республика хотин-қизлар кенгаши раиси вазифасидан озод қилинди.

Пленум жумҳурият хотин-қизлари жамоатчилигининг хотин-қизлар кенгашини Ўзбекистон ССР Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Ўзбекистон хотин-қизлар комитетига айлантириш тўғрисидаги ташаббусини қўллаб-қувватлади. «Саодат» журналининг бош муҳаррири бўлиб ишлаётган Ҳ. У. Худойбердиева комитет раиси этиб сайланди.

Пленумда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг котиби Ж. Ҳ. Ҳамидов нутқ сўзлади.

(ЎзТАГ).

ТЎКИНЧИЛИК МАНБАИ

(Давоми. Боши биринчи бетда).

Баъзи жойларда қишлоқ хўжалик бўлинмалари боғдорчилик ва узумчиликни жадал ривожлантиришга ҳаракат қилмаётганликлари натижасида кўпгина боғ ва токзорлардан етарли даражада ҳосил олинмаяпти. Боғ ва токзорлар сийраклашиб қолди. Бу айрим хўжаликларда 30—40 фоизни ташкил этади. Кейинги икки йил ичида боғ ва токзорларни таъмирлаш бўйича сезиларли ишлар олиб борилганига қарамай, мева ва токзорлар сийраклиги юқорилигича қолиб, жумҳурият бўйича 17 фоиз боғларда ва 15 фоиз токзорларда сийраклашиш давом этди.

Қорақалпоғистонда ва Бухоро, Жиззах, Қашқадарё, Сирдарё вилоятларида ҳанузгача хўжаликларнинг кўчатга бўлган талабини қондириш учун база ташкил этилмаган. Шу сабабли улар бошқа вилоят ва ҳатто қўшни жумҳуриятлардан кўчат келтиришга мажбур бўлмоқдалар. Хўжаликларнинг нок, олча, шафтоли ва олманинг пастак навларига бўлган эҳтиёжлари қондирилмаётир.

Яқинда академик Р. Р. Шредер номидаги боғдорчилик, узумчилик ва виночилик илмий-ишлаб чиқариш бирлашмасида ташкил этилган боғдорчилик ва узумчиликка бағишланган семинар-кенгашда ана шу долзарб масалалар қайд этиб ўтилди.

Кенгашни Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари А. И. Икромов очди. У боғбон ва соҳибкорларимиз олдида турган вазифалар ҳақида нутқ сўзлади.

Жумҳуриятимизда мева ва узум етиштиришни кўпайтириш бўйича кўпгина таклифлар билдирилди. Бу борада Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалиги вазири М. Исломов, Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалик вазирининг ўринбосари Ҳ. Муҳиддинов, Р. Р. Шредер номидаги илмий-ишлаб чиқариш бирлашмасининг бош директори М. Мирзаев, Ўрта Осиё ўсимликларни ҳимоя қилиш илмий-тадқиқот институти директори, биология фанлари доктори С. Алимуҳамедов, Ўзбекистон Компартияси Самарқанд вилоят комитетининг котиби А. Мирзаев ва бошқалар сўзга чиқишди.

Семинар-кенгашнинг иккинчи кунида унинг қатнашчилари Ғалаба районидаги «Огонёк» давлат хўжалиги — заводига бордилар, у ерда мева ва узумдан мўл ҳосил олиш борасидаги тажрибаларни ўргандилар.

Семинар-кенгашда 1991 йилда амалга ошириладиган вазифалар белгилаб олинди. Бу йил 18,6 минг гектар майдонда янги боғ барпо этиш, 7,1 минг гектар майдондаги боғ-роғларни таъмирлаш ва сийрак жойларни тўлдириш учун 600 минг дона кўчат экиш зарур. Экилган кўчатларни парваришлаш, суғориш, қирқиш, зараркунанда ва касалликларга қарши кураш борасида катта ҳажмдаги ишлар бажарилиши керак.

Ҳолбуки, ўтган йили боғ ва токзорлар яратиш борасидаги топшириқлар бажарилмаганди. Шу сабабли бу йил бундай камчиликларни тугатиш зарур.

Семинар-кенгашда Ўзбекистон ССР Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамаси Раисининг биринчи ўринбосари И. Ҳ. Жўрабеков иштирок этди.

Ш. МИРҲАБИБОВ.

Мавлон Ғаффорович ВАҲОБОВ

Ўзининг бутун онгли ҳаётини Ватанга, Коммунистик партия ишига фидокорона хизмат қилишга бағишлаган машҳур олим, таниқли жамоат арбоби, илм-фан ташкилотчиси, ажойиб педагог, 1941 йилдан КПСС аъзоси Мавлон Ғаффорович Ваҳобов 1991 йил 1 март куни ҳаётдан кўз юмди.

М. Ғ. Ваҳобов 1909 йил 5 майда Қирғизистон ССРнинг Тўқмоқ шаҳрида туғилган эди. У ёшлик йиллариданоқ билимга чанқоқлиги ва меҳнатсеварлиги билан ажралиб турарди.

Мавлон Ғаффорович катта ҳаёт мактабини ўтди: саводсизликни тугатиш курсларининг муаллими бўлиб ишлади, Самарқанд ва Тошкент шаҳарларидаги олий ўқув юртларида дарс берди, Ўзбекистон ССР Фанлар академияси Тарих институти бўлимига, Низомий номли Тошкент давлат педагогика институтининг тарих кафедрасига мудирлик қилди. Мавлон Ғаффорович узоқ вақт партия ва совет ишларида бўлди. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг котиби, Ўзбекистон ССР Вазирлар Кенгаши Раисининг ўринбосари, Тошкент Олий партия мактабининг директори, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ҳузуридаги Партия тарихи институтининг директори, «Коммунист Узбекистана» — «Ўзбекистон коммунисти» журналининг муҳаррири бўлди.

1944 йили у номзодлик, 1963 йилда эса докторлик диссертациясини муваффақиятли ҳимоя қилди. Унинг илмий асарлари ва монографиялари Ўзбекистон халқларининг маданият тарихидан жой олди. У ўнлаб фан номзодлари ва докторларини тайёрлади.

Мавлон Ғаффорович кексайиб қолган пайтида ҳам ўзининг илмий фаолиятини тўхтатмади. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ҳузуридаги Партия тарихи инсиситутининг катта илмий ходими, ТошДУ КПСС тарихи кафедрасининг профессори бўлиб ишлади.

Унинг илмий-ташкилотчилик, ижтимоий-сиёсий фаолиятини Совет давлати юксак баҳолади. Мавлон Ғаффорович Ленин ордени, иккита Меҳнат Қизил Байроқ ордени, учта Ҳурмат Белгиси ордени, СССР медаллари ва Ўзбекистон ССР Олий Кенгаши Раёсатининг Фахрий ёрлиқлари билан мукофотланган эди.

М. Ғ. Ваҳобов СССР ва Ўзбекистон ССР Олий Кенгашининг депутати, Ўзбекистон Компартиясининг X, XVI, XVII, XVIII съездларида эса партия Марказий Комитетининг аъзоси этиб сайланган.

М. Ғ. Ваҳобов ўзининг бутун ҳаёти билан атрофидагиларни муносиб яшашга ўргатди. Унинг ёрқин хотираси қалбларимизда сақланиб қолади.

И. А. Каримов, Ш. Р. Мирсаидов, М. И. Иброҳимов, А. С. Ефимов, А. И. Икромов, Ҳ. А. Исамуҳамедов, Р. Маматова, А. И. Фозилбеков, Ж. Ҳамидов, Р. Ғ. Ғуломов, М. И. Искандаров, Ш. Ш. Шоҳалилов.

Карам ўрай бошлади

● НАВРЎЗ яқинлашиб келмоқда. Дала бошига чиқиб қулоқ солган киши ер нафасидан сархуш бўлади. Бободеҳқон бўлса аллақачон ерга ниҳолларни қадай бошлади.

Тошкент вилоятида бу йил жумҳуриятда биринчи бўлиб кўчат экишга киришилди. Шу кунгача 115 гектар ерга карам, 3603 гектар сепма пиёз, 331 гектар сабзи, 232 гектар саримсоқ ва бошқа эртанги сабзавотлар экилди. Бу ишда Тошкент, Калинин ва Орджоникидзе ноҳияларининг сабзавоткорлари пешқадамлик қилишмоқда.

Ниҳоллар ёғатлар устига тортилган плёнкалар остида барқ уриб ўсмоқда. Наврўз байрамигача чинбарглар кўпайиб карам ўрай бошлайди.

(ЎзТАГ).

● БАҲОР НАФАСИ

У. ҚЎШВОҚОВ олган сурат.

● ХУШХАБАРЛАР

ЯНГИ БОҒ-РОҒЛАР

Жиззах вилояти меҳнаткашлари март-апрель ойларида кўкаламзорлаштириш ва кўчат ўтказишни пухта уюштириш тадбирларини кўрмоқдалар.

Жами 10 миллион тупдан зиёд мевали ва манзарали дарахт ва ток қаламчалари ўтказиш мўлжалланмоқда. Бу қарийб минг гектар майдонда боғ яратиш имконини беради.

Ўтган йили кузда кўчат тайёрлашга алоҳида эътибор берилгани, ерларни текислаб, шудгорлаш ўтказилгани бундай режани рўёбга чиқариш омили бўлиб турибди. Ҳозиргача 100 гектарга яқин майдонга кўчат ўтказилди. Вилоятда тузилган кўчат ўтказиш ва кўкаламзорлаштириш тадбирлари бўйича махсус штаб ишлаб турибди.

ОТА-ОНАЛАР МУЛОҚОТИ

Жиззах шаҳар халқ таълими бўлими мактабларда ота-оналар билан бевосита мулоқотлар ўтказмоқда. Бу болалар тарбиясидаги муаммо ва нуқсонларни бартараф этишга имкон бермоқда.

Учрашувлардан бири Ҳамроқул Носиров номли ўрта мактабда бўлиб ўтди. Ота-оналар таълим-тарбия жараёни, мактаб ислоҳоти хусусида фикрлашдилар. Вилоят ва шаҳар халқ таълими масъул ходимлари ўқитувчи ва ота-оналарнинг кўплаб саволларига жавоб қайтардилар.

— Бундай хайрли юмушларнинг амалга оширилиши, — дейди вилоят халқ таълими бошқармаси бошлиғи Ш. Чилғашев, — кейинги пайтларда халқ таълимидан юқори ташкилотларга тушаётган ариза ва шикоятларнинг анча камайишига имкон бермоқда. Бундай тажрибани барча район мактабларида оммалаштиришни мўлжаллаяпмиз.

Б. САТТОРОВ,
«Совет Ўзбекистони» мухбири.

ЭЪЛОН ВА БИЛДИРУВЛАР

ВАЗИРЛИКЛАР, МАҲКАМАЛАР, КОРХОНАЛАР, МУАССАСАЛАР, ТАШКИЛОТЛАР, ЖАМОА ХЎЖАЛИКЛАРИ, ДАВЛАТ ХЎЖАЛИКЛАРИ, ШИРКАТЛАР ҲАМДА ИЖАРАЧИЛИК ВА ЯККА ТАРТИБДАГИ МЕҲНАТ ФАОЛИЯТИ БИЛАН ШУҒУЛЛАНУВЧИ ФУҚАРОЛАР

ДИҚҚАТИГА!

1991 ЙИЛ ЯНВАРДАН БОШЛАБ ЖУМҲУРИЯТДА

СССР ПЕНСИЯ ЖАМҒАРМАСИНИНГ ЎЗБЕКИСТОН ССР ҲУДУДИДАГИ БОШҚАРУВ ОРГАНИ ҲИСОБЛАНГАН СССР ПЕНСИЯ ЖАМҒАРМАСИНИНГ ЎЗБЕКИСТОН ЖУМҲУРИЯТ БЎЛИМИ ТАШКИЛ ЭТИЛДИ.

БЎЛИМНИНГ АСОСИЙ ВАЗИФАЛАРИ:

—жумҳурият ҳудудида тўловчиларнинг суғурта бадалларини СССР Пенсия жамғармасига ўз вақтида ўтказиб боришларига оид ишларни ташкил қилиш;

— СССР Пенсия жамғармаси маблағларининг «СССР фуқароларининг пенсия таъминоти тўғрисида»ги ва «Ҳарбий хизматчиларни пенсия таъминоти тўғрисида»ги СССР қонунларига мувофиқ, пенсиялар ва СССР қонунларига мувофиқ СССР Пенсия жамғармасидан маблағ ажратиладиган бошқа тўловларни тўлаш учун йўналтирилишини таъминлашдан иборат.

Алоҳида фуқароларни шартнома бўйича ишга ёлловчи барча корхоналар, муассасалар, ташкилотлар, жамоа хўжаликлари, давлат хўжаликлари ва ширкатлар — хўжалик юритиш ва мулкчиликнинг туридан қатъи назар, СССР Вазирлар Маҳкамаси ва Бутуниттифоқ Касаба уюшмалари Марказий Кенгашининг 1990 йил 15 августдаги 818-сонли Қарори билан тасдиқланган СССР Пенсия жамғармаси тўғрисидаги Низомга мувофиқ, ижтимоий суғурта жамғармасига ўтказиладиган маблағлар чиқариб ташланган ҳолда давлат ижтимоий суғуртаси бадалларини СССР Пенсия жамғармасига юборишлари шарт.

Алоҳида фуқароларни шартнома бўйича ишга ёлловчи корхоналар, муассасалар, ташкилотлар ва шахслар СССР Пенсия жамғармасининг ўзлари жойлашган манзилдаги вакилларида суғуртачи сифатида рўйхатдан ўтишлари зарур.

Пенсия жамғармасига фуқаролардан олиб қолинадиган мажбурий суғурта бадалининг миқдори иш ҳақининг 1 фоизи ҳажмида белгиланган.

СССР Президентининг 1990 йил 4 октябрдаги Фармонига мувофиқ корхоналар, муассасалар, ташкилотлар томонидан 1991 йилда тўланиши лозим бўлган давлат ижтимоий суғуртаси бадалларининг тарифлари 26 фоизни ташкил этади.

Улардан суғурта бадаллари тарифлари 1991 йил учун давлат ижтимоий суғуртаси бадаллари умумий миқдорининг 80,5 фоизи ҳажмида белгиланган.

Ходимлари имтиёзли қарилик пенсиясини олиш ҳуқуқига эга бўлган ташкилотлар учун давлат ижтимоий суғуртаси бадаллари тарифларидан келиб чиқиб ҳисобланган бадаллардан ташқари, СССРнинг «СССРда фуқароларнинг пенсия таъминоти тўғрисида»ги Қонуннинг 14-моддасига мувофиқ, СССР Пенсия жамғармасига қўшимча бадаллар белгиланади.

Бюджетдан маблағ оладиган ташкилотлар бадалларни ойда бир марта — ойнинг иккинчи ярми учун иш ҳақи тўланиши белгиланган муҳлатда тўлашлари лозим.

Бошқа ташкилотлар мулкчилик ва хўжалик юритишнинг туридан қатъий назар бадалларни хоҳ ойнинг биринчи ярми учун, хоҳ иккинчи ярми учун иш ҳақи тўланиши белгиланган муҳлатларда тўлайдилар.

Алоҳида фуқароларни шартнома бўйича ишга ёлловчи шахслар бадалларни иш ҳақи тўланган ойдан кейинги ойнинг 5-кунигача ҳар ойда тўлайдилар.

Суғурта бадаллари тўлов топшириқларини давлат банкининг тегишли бўлими орқали пул ўтказиш йўли билан, алоҳида фуқароларни шартнома бўйича ишга ёлловчи шахслар нақд пулсиз ҳисоб-китоб йўли билан ёки нақд пулларни ўзлари суғуртачи сифатида рўйхатга олинган жойда СССР Пенсия жамғармасининг 829-ҳисобига ўтказиш йўли билан тўлайдилар.

829-ҳисобга суғурта бадалларини ўтказиш тўғрисидаги тўлов топшириғи тегишли давр учун иш ҳақи сифатида тўланадиган пулларни талаб қилиш билан бир вақтда Давлат Банки муассасасига тақдим этилади.

Бадаллар тўлаш учун белгиланган муҳлатлар тугаши билан тўланмаган пул миқдори боқиманда қарз ҳисобланади ва пенсия билан қўшиб ундириб олина бошлайди.

Ташкилотлар ва СССР Пенсия жамғармаси ўртасидаги бадаллар билан боғлиқ барча ҳисоб-китоблар ташкилотлар томонидан суғурта бадаллари ҳисобига тўланган сарф-харажатларни чиқариб ташлаган ҳолда нақд пулсиз ҳисоб-китоб тартибида амалга оширилади.

СУҒУРТА БАДАЛЛАРИНИ СССР ПЕНСИЯ ЖАМҒАРМАСИ БАНКИНИНГ МАҲАЛЛИЙ БЎЛИМИДАГИ ЯНГИ ОЧИЛГАН 829-ҲИСОБИГА ЎТКАЗИШИНГИЗНИ СЎРАЙМИЗ.

СССР ПЕНСИЯ ЖАМҒАРМАСИНИНГ ЎЗБЕКИСТОН ЖУМҲУРИЯТ БЎЛИМИ.

ХАМКОРЛИКНИНГ ЯНГИ ҚИРРАЛАРИ

Тошкентда Ўзбекистон меъморлар, рассомлар, бастакорлар, кинематографиячилар ва театр арбоблари ижодий уюшмалари билан Афғонистон Республикаси санъат арбоблари уюшмалари бирлашмаси ўртасида ҳамкорлик қилиш тўғрисида ҳужжат имзоланди.

— Афғон ва ўзбек халқларининг урф-одатлари, анъаналари, маданияти ўхшаш, — дейди Афғонистон Республикаси санъат арбоблари уюшмалари бирлашмасининг раиси Муҳаммад Айдар Пардез. — Ҳозирга қадар мамлакатларимиз ташкилотлари ўртасидаги муносабатлар ҳукуматлар даражасида олиб бориларди. Биз маданий алоқаларни ривожлантириш тўғрисида биринчи марта бевосита келишиб олдик.

Ҳамкорликнинг умумий йўналишлари белгилаб олинди. Ўзбекистонлик меъморлар Афғонистондаги меъморий ёдгорликларни таъмирлашда иштирок этадилар. Меъморчилик ва санъат соҳаларига бағишланган қўшма илмий нашрлар чиқариш, бир-биримизнинг мамлакатларимизга рассомлар, ҳайкалтарошлар, халқ усталари асарларидан иборат кўргазмаларни юбориб туриш, ижодий сафарлар уюштириш, биргаликда фильмлар суратга олиш режалаштирилган.

(ЎзТАГ).

СПОРТ

САФЛАРИ КЕНГАЙМОҚДА

Самарқанд вилоятининг Ургут районида қишлоқ ёшлари «Пахтакор» кўнгилли спорт жамиятини қайта тиклашга бағишланган таъсис йиғилишга тўпланишди. Ургутликлар қишлоқ жойларида физкультура ва спортни ривожлантириш, оммавийлигини таъминлашда ибратли ишларни амалга оширишмоқда. Хусусан, бу борадаги ишлар бўйича ўтказилган республика кўригида улар фахрли учинчи ўринни эгаллаб, совғасига енгил автомашина олишган эди. Шундай қилиб, Ургутда «Пахтакор» қишлоқ кўнгилли спорт жамияти ташкил этилди. Унга жумҳуриятда хизмат кўрсатган ҳакам Али Ғуломов раис этиб тайинланди.

СОВРИНЛАР ВА ЎРИНЛАР

● ФУТБОЛ: СССР кубоги учун ўтказилган икки учрашувдан кейин ҳал қилувчи баҳс эгалари маълум бўлди. Чунончи «Арарат» — «Черноморец» (1:0), «Спартак» — «Торпедо» (11 метрлик тўплар бўйича 1:3) командалари учрашишди. Шундай қилиб, финалда «Арарат» ва пойтахт торпедочилари учрашадиган бўлишди.

● СПОРТЛОТО: 9-тиражда қуйидаги ютуқли рақамлар қайд қилинди. «45 дан 6»: 1, 7, 8, 11, 13, 19. «36 дан 5»: 9, 16, 22, 29, 31.

БОЛА АЗИЗ...

(Давоми. Боши биринчи бетда.)

билан ўрганиб чиқмайдилар. Баъзан тарбиячи бола кўз ўнгида бақироқ, таҳқирловчи, жазоловчи бир кишига айланиб қоладики, гўдакда ундан безиш, қўрқиш каби руҳий вазият вужудга келади. Бу тарбиячи учун ҳам, бола учун ҳам, қолаверса боғча педагогик жамоаси учун ҳам тарбия жараёнидаги катта қусурдан бошқа нарса эмас.

ЭНДИ шаҳар болалар боғчалари мудиралари бўлиб ишлаб келаётган раҳбар кадрлар сафига, унинг сифатига бир назар ташлайлик. Кейинги икки-уч йил ичида биронта боғча мудираси ишдаги камчиликлари, айниқса йўл қўйилган молиявий хатоликлари учун ишдан олинганлигини, халқ таълими жамоатчилиги ўртасида кенг муҳокама қилинганлигини бошқарма раҳбарлари эслай олмадилар. Чунки аввало текширув давридаёқ катта хатоликларни турли йўллар билан хаспўшлашга, «сувабюборишга», ёзилаётган ҳужжатларга киритмасликка ҳаракат қилинади. Иложи бўлмаган тақдирда «ўз аризасига кўра» ёки «бошқа ишга ўтганлиги сабабли» деб вақтинча бирон вазифада сақлаб турилиб, шов-шув босилгач, бу кишига яна бошқа боғча берилади. Шундай қилиб, бу «туғма мудиралар» қўлма-қўл, ноҳияма-ноҳия ўтиб айланма ҳаракат қилиб юраверадилар. Кейинги йилларда бундай «сайёра»ларнинг сони борган сари ортиб бормоқда.

Кўп ҳолларда эса иш юзасидан жиддий камчиликларга йўл қўйган, маъмурий жазо олган мудираларни бошқа ноҳияга сохта, ижобий тавсияномалар ва ҳатто ноҳия фирқа қўмитасининг розилиги ниқоби остида хомийлик қилиб яна раҳбарлик лавозимларига ўтказиб келинган. Ахир халқимиз ўрдаги йўқ кўлда лойхўрак хон, деб бежиз айтмаганга ўхшайди.

Шаҳар халқ таълими ташкилотлари фаолиятидаги бу нуқсонлар кадрлар масаласида соҳа раҳбарияти ҳомийлигидан бевосита фойдаланувчи, уни суиистеъмол қилувчи маълум доимий ходимлар доирасининг ташкил топганлигини яққол кўрсатиб турибди.

Биз юқорида анкета тарқатганимизни эслатган эдик. Анкета иштирокчиларининг 32,5 фоизи таниш-билиш орқали, маълум «совға»лар эвазига мудираликка эришганликларини тан олсалар, 25 дан 67,8 фоизигачаси халқ таълимининг айрим ноҳия, шаҳар ҳатто, вазирлик вакиллари ҳам турли кўринишдаги таъмагирлик билан шуғулланишларини таъкидлайдилар. Буларнинг барчаси йиғилиб келиб боғча болалари дастурхонининг қашшоқлашишига олиб келмоқда, деган хулоса келиб чиқмоқдаки, ҳар ҳолда бу овоз шу қозонда бевосита қайнаётганларнинг ўз хатоларини кеч бўлса ҳам самимийлик билан бўйниларига олиб, бир кун бу шармандаликнинг миси чиқишига, унга чек қўйилишига ишонч ҳосил қилиб, жамоатдан нажот сўраб қилаётган ноласидир.

Биз ота-оналар боғчадаги аҳвол, ходимларнинг руҳий кайфияти, уларнинг тарбиячи ва педагог сифатидаги савияси, болаларнинг кундалик ўйини, ҳордиқ чиқариш, билим олиш, овқатланиш ва бошқа режимлари билан бевосита яқиндан таниш эмасмиз, ҳар куни уларни жуда борса, тарбиячига топширамиз ёки дарвозадан қўйиб юборамиз, вассалом. Бола йиғлаб қолса ҳам биз бунинг сабабини ўйлаб кўрмаймиз, кетаверамиз, кечқурун эса бу бир кун бола учун қандай самара билан ўтганлигини ўйлаб ҳам кўрмаймиз, балки тарбиячининг қош-қовоғига қараб кириб келамиз. Куни билан боламизни сақлаб беришганига хурсанд бўлиб, унинг шилинган юзи-ю, қирилган оёқ-қўлига, йиртилган кийимлари-ю, куни билан кўзи тўрт бўлиб бизни кутганига, келишимиз билан мўлтираб туриб, йиғлаб юборишига аҳамият ҳам бермаймиз.

Ахир биз баъзи боғчаларда мавжуд бўлган, уйдаги шарт-шароитдан кескин фарқ қиладиган, қаттиққўлликка, зерикарли ҳар бир бола шахсига нисбатан мутлақо бефарқлилик заминига қурилган, кун бўйи «ўтир», «ёт», «жим бўл», «ухла», «тур» каби дўқ-пўписали буйруқона, баъзан эса шапалоқ «педагогика»сига асосланган «тарбияни» хаёлимизга ҳам келтирмаймиз. Бир кунгина ўзимизни шундай боғчада тарбияланаётган мурғак ўрнига қўйиб кўрайлик, шундгина нима учун бола эрталаб «боғчага бормайман» деб хархаша қилиши, онаси билан уйда қолганида севиниб кетиши сабабларини бироз бўлса ҳам кўз олдимизга келтирган бўлар эдик.

Тўғри, айниқса, давлат бюджетидаги боғчаларимиз шароити анча оғир, моддий базаси ожиз, бунинг устига болажон, фидойи тарбиячиларимиз етишмайди, улар орасида мактабгача тарбия олий маълумотига эга бўлганлари эса 10 фоизни ҳам ташкил қилмайди, «тарбиячилар»нинг аксарияти боласини бу боғчага жойлаштириш имкони бўлгани учунгина вақтинча ишлаб турибди.

Бундан ташқари болалар боғчалари раҳбарлари орасида ёши ўтиб қолган, мактабгача олий педагогик маълумотга ҳам эга бўлмаган 30-40 йиллаб сурункали мудиралик қилиб келаётганлари ҳам оз эмас.

Хўш, аҳволни яхшилаш учун нима қилишимиз керак?

БИЗНИНГЧА, аввало Халқ таълими вазирлигимиз («халқ таълими» деб аталгани билан) бола тарбиясидаги халқ оммасининг, айниқса ўнлаб ва ундан ҳам ортиқ болани бир оилада ҳовлида аҳил, иноқ, соғ-саломат бийрон тилли, етарли билимли қилиб ўстираётган ўзбек оилалари тажрибасини, том маънодаги халқ педагогикасини батафсил ўрганиб борадиган, амалий ва назарий педагогик билимларга эга бўлган маълум гуруҳ кишиларни бир жойга тўплаши, бу педагогик тадқиқот ишига илмий текшириш, ўқитувчилар малакасини ошириш институтлари, ноҳия, шаҳар халқ таълими бўлимларини фаол сафарбар қилган ҳолда астойдил ишга киришиши керак. Чунки ҳозирги кунда фан тарбиядан, мактаб эса ҳаётдан ажралиб қолган. Бизда оила тарбияси бўйича махсус мутахассислар тайёрланмайди. Мактабларимиз штатида эса оила тарбияси бўйича методистлар микрорайонларда ҳудуд тарбиячилари, ота-оналар учун эса педагогик саводсизликни йўқотиш курслари йўқ. Бу ерда яна шу нарсани таъкидлаш кераккки, ўринли ота-она тарбиясисиз, мактаб берган билимни мустаҳкамлаб ва меҳнатга қизиқишни уйғотиб бўлмайди. Чунки ҳеч бир Фанлар академияси болани одам қилишда ҳақиқий ота-она тарбияси, айниқса, шарқона тарбиянинг ўрнини боса олмайди. Шунинг учун ҳам ҳатто ҳар бир боғчада, мактабда ота-оналар билан ҳамкорликда ишлайдиган, уларнинг кўпчилигидаги ижобий, бой тарбия услубларини қидириб топадиган, илғаб оладиган, умумлаштирадиган ва амалда ҳаётда қўлланиш учун тавсия қиладиган, айни вақтда баъзи ёш оилаларда учрайдиган болалар тарбиясидаги педагогик саводсизликни ҳам тугатишга ёрдам берадиган махсус ходимларнинг бўлиши мақсадга мувофиқдир.

Назаримизда, ҳозирги кунда ўз фаолиятини фақат мактаб ёшидагиларга қаратган бутун педагогика фани тарбия устида кам бош қотираётганга ўхшайди. Умуман олганда, жумҳуриятимизда бола тарбияси билан мунтазам шуғулланувчи ягона марказ йўқ. Боғча билан мактаб эса унинг бир таркибий ажралмас қисмигинадир. Бу ишда коммунистлар, айниқса, партия комитетлари бош-қош бўлишлари керак.

Шуни айтиш керакки, шаҳар партия комитети айрим ходимлари юқори партия идоралари томонидан юборилган баъзи ҳужжатларга эътиборсизлик билан қараб, камчиликка йўл қўйган раҳбар-коммунистлар фаолиятига тегишли партиявий баҳо бермаётирлар. Ўтган йили июнь ойида Марказий Комитетга Собир Раҳимов районидаги 464-болалар боғчаси тарбиячиси М. Зокирова мурожаат қилиб, мудира Н. И. Святашнинг ўз мансабини суиистеъмол қилиши, танқид қилганларни тазйиқ остига олиши, молиявий камчиликлари ва бошқа қатор кирдикорларини очиб ташлаган эди. Ноҳия, шаҳар халқ таълими бўлимлари, шаҳар ва ноҳия партия комитетлари ходимлари иштирокида ўтказилган текширишлар Зокированинг ҳақ эканлигини тасдиқлади. Мудирага бир йил ичида тўрт марта ҳайфсану, огоҳлантиришлар берилганлиги, аммо уни ўз лавозимида сақлаб қолиб, Зокированн «ўз аризасига биноан» ишдан бўшатилганлиги аниқланди. Марказий Комитетнинг М. Зокированинг аризаларини текширишга тўраларча ёндашганлиги тўғрисидаги ҳужжати партиявий чора кўриш учун юборилган эди. Фақат иккинчи, учинчи поғонадаги кишиларгина арзимаган маъмурий жазо олдилар, холос. Албатта, танқид аччиқ, у ҳатто ўринли бўлса ҳам ҳаммага ёқавермайди. Аммо бола ҳамма нарсадан азиз, унинг тарбияси босиқликни, бағри кенгликни, фидойиликни, сабр-тоқатни, лекин уни бузувчиларга нисбатан эса шафқатсизликни талаб қилувчи ўта мураккаб жараёндир.

Болага ажойиб миллий урф-одатларимизни, салом бериш одобидан бошлаб, каттага ҳурмат, кичикка мурувват, умуман барча қадриятларимизни сингдириб бориш керак.

Шаҳар халқ таълими Бош бошқармаси раҳбарлари болалар муассасалари қурилишини кенгайтириш, сифатини яхшилаш, ширкат асосида ёки оилавий боғчалар очиш чораларини кўриш ўрнига осон йўл ахтариб, сохта обрў кетидан қувиб, болаларни боғчага жалб қилиш рақамини сунъий (боғчалар қурилишининг болалар туғилиши сонидан тўрт ва ундан ортиқ марта орқада қолиб кетаётганига қарамай) ошириш билан овoралар. Яна улар жумҳуриятда бу рақам 38 фоизгина, шаҳарда эса 67 фоиз деб бонг урадилар. Чунки саёз дарё шовқин оқади, дейишади! Боғчага жалб қилинмаган навбатда турган 15 мингдан ортиқ болани рўкач қилиб, 133 минг ўрнига 166 мингдан ортиқ болани боғчаларга тиқиштирадилар. Гуруҳларда болалар сонини кўп ҳолларда 18-20 ўрнига 45-50 нафарга етказиб, на тарбиячининг жисмоний имкониятлари билан, на унинг моддий манфаатдорлиги билан, на гўдакнинг жисмоний ҳамда ақлий ривожланиши билан ҳисоблашадилар. Натижада болалар орасида турли юқумли касалликлар авж олиб кетмоқда.

Болалар боғчаларида аҳвол ана шундай. Эртага бундан яхши бўладими, йўқми? Болаларимиз, набираларимиз тақдирини кимларнинг қўлига ишониб топшираётирмиз? Бошқа сўз билан айтадиган бўлсак, бугунги тарбиячи-педагог ўрнига эртага ким келади. Албатта, шу кунларда педагогика олий ва ўрта махсус ўқув юртларида таҳсил кўраётган ёшлар! Хўш, уларни тайёрлаш жараёни қай аҳволда. Бу ҳам алоҳида таҳлил талаб қилувчи мавзу деб ўйлаймиз.

Табиийки, бу мақолада мактабгача болалар муассасалари серқирра фаолиятининг айрим соҳалари юзасидангина фикр юритдик, холос. Боғчаларимизнинг моддий-техника базаси-ю кадрларнинг сифати масаласи билан овора бўлиб кетиб, бевосита тарбия ва билим бериш жараёнини етарли даражада ёрита олмадик.

Балки боғчаларни ҳаддан ташқари катта қилмай (А. Икромов, Ҳамза, Киров, Октябрь ноҳияларида 1300-1400 болага мўлжаллангани каби) иқлим шароитимиз, миллий меъморчилигимизни, болалар ёшини ҳисобга олиб, қуриш керакдир.

Шу кунгача боғчани «битирувчи» болалар уларнинг савияси, иқтидори, билим даражасини аниқлаш, тарбиячи-педагоглар фаолиятига баҳо бериш мезонлари ишлаб чиқилмаган. Боғчадан кейин иқтидорли болаларимизнинг кўпчилигини «йўқотиб» қўймоқдамиз, фидойи тарбиячиларимизнинг моддий ва маънавий манфаатдорлигига етарли эътибор бермаяпмиз. Жумҳуриятимизда боғча жиҳозларини ишлаб чиқарувчи биттагина Янгийўл мебель комбинати бор, холос. Унинг маҳсулотлари эса эҳтиёжимизнинг ярмини ҳам қондирмайди. Умуман, боғча муаммоси ҳали теша тегмаган муаммолигича қолаётир.

Мактабгача болалар муассасалари системасида бизга ўтган йиллардан мерос бўлиб қолган, юқорида зикр этилган камчиликлар, қийинчиликлар, турли тўсиқлар, эскича қотиб қолган фикрлашларни бутунлай дадил ўзгартиришимиз керак. Ҳозирги кунда биз учун ўз халқини, миллатини қайта, такрор ишлаб чиқариш (тайёрлаш) сиёсатидан бўлак зарурроқ сиёсат йўқ, деб ўйлаймиз. Зеро, шундай қилинмас экан, бу муҳим, ўта масъулиятли тармоқ муаммосини зинҳор ҳал этиб бўлмайди.

И. ТУРСУНОВ,
Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети фан ва халқ таълими сектори мудири, педагогика фанлари номзоди.

(Муаллиф қалам ҳақини В. И. Ленин номли болалар жамғармасига ўтказишни таклиф қилди).

ОБ-ҲАВО...

Жумҳурият об-ҳавони ўрганиш марказидан олинган маълумотга қараганда, ҳафтанинг биринчи ярмида вилоятларда ҳавонинг қуруқ келиши кутилади. Ҳафтанинг иккинчи ярмидан бошлаб, кўпгина вилоятларда ёмғир ёғиши мумкин. Ёғингарчилик кунлари шимол томондан эсган шабада ҳароратни пасайтиради. Кечалари 2—7 даража совуқ, кундузлари 3—8 даража иссиқ бўлади. Кейинчалик ҳаво ҳарорати кўтарилади. Ҳафта охирида, ҳарорат кечалари 4—10, кундузлари 17—22 даражагача кўтарилади. Жумҳурият шимолида ҳарорат ўзгачароқ кечади. Чунончи кечалари 3—8 даража совуқ, кундузлари 4 даража иссиқ атрофида бўлади. Баъзи кунлари кечалари 3—6, кундузлари 0—5 дан 9—14 даражагача иссиқ бўлиши мумкин.

...САЛОМАТЛИК

Семашко номидаги саломатликни тиклаш ва тиббий даволаш илмий-тадқиқот институтидан олинган шарҳга биноан об-ҳаводаги бундай ўзгаришлар асосан аввалги ҳафтадагидек таъсир кўрсатиши мумкин экан. Жумладан ҳароратнинг ўзгарувчанлиги, ёмғир ёғиши, ҳаво босимининг пасайиши таъсирчан беморларга нохушлик келтириши мумкин. Шунинг учун бундай кишилар шифокор назоратида чиниқтириш ва тинчлантириш муолажаларига кўпроқ эътибор қилишса, мақсадга мувофиқ бўлади.

АВТОТРАНСПОРТ БИРЛАШМАЛАРИ, КОНЦЕРНЛАРИ ВА КОРХОНАЛАРИНИНГ РАҲБАРЛАРИ ДИҚҚАТИГА!

ЎзССР Автомобиль транспорти вазирлигининг
БОШ МАЛАКА ОШИРИШ ИНСТИТУТИ
чет тиллари (инглиз, немис, француз ва араб)**ни жадал ўрганиш**
МАХСУС КУРСЛАРИГА

ТИНГЛОВЧИЛАР ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

Институт 1991 йилдан бошлаб транспорт саноатида маркетинг, менежмент ва бизнес асосларини ўрганиш мақсадида чет мамлакатлар (транспорт институтлари, фирмалари ва ҳоказолар)**га қилинадиган сафар учун транспорт комплексининг раҳбарлари ва мутахассисларини тайёрлайди.**

Биринчи даврага инглиз тилини маълум даражада биладиган мутахассислар танлов асосида қабул қилинади.

Махсус курснинг инглиз тили бўйича биринчи давра машғулотлари 1991 йил 1 мартдан, қолган давра машғулотлари гуруҳлар тўлишига қараб бошланади.

Ўқиш давомийлиги тингловчининг маълумот даражаси ва қобилияти билан боғлиқ ҳолда 3 ойдан бир йилгача.

Барча масалалар юзасидан қуйидаги манзилга мурожаат қилинсин: 700015, Тошкент шаҳри, Ойбек кўчаси, 47-уй. Телефонлар: 54-76-31, 54-76-32, 54-63-90.
Телефакс 54-66-72.

КОРХОНАЛАР, ВАЗИРЛИКЛАР ВА МАҲКАМАЛАР ДИҚҚАТИГА!

ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ НАШРИЕТИ

Буюртмачининг 60 — 120 г/м² қалинликдаги қоғозидан чекланмаган миқдорда 70х120, 100х180, 114х162 ҳажмлардаги конвертларни тайёрлаб бериш

ИМКОНИЯТИГА ЭГА

33-90-50, 33-84-78 телефонлари бўйича мурожаат қилинсин.

Театр

НАВОИЙ НОМИДАГИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК КАТТА ТЕАТРИДА — 5/III да **Масхарабозлар**, 6/III да **Севги ҳақида афсона**, 7/III да **Майсаранинг иши.**

ҲАМЗА НОМИДАГИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА — 5/III да **А. Навоий** (премьера), 6/III да **А. Навоий** (премьера), 7/III да **Жар.**

Бош муҳаррир Р. РАҲМОНОВ.

Рўзнома таҳрир ҳайъати: Ҳ. ИКРОМОВ, Н. М. МАЖИДОВ, С. МУҲАММАДЖОНОВ, М. Қ. МУҲСИМОВ (бош муҳаррир ўринбосари), Т. Н. НАЖМИДДИНОВ (бош муҳаррир ўринбосари), В. Т. ОДИЛОВ, М. Қ. ПИРМАТОВ, Р. Қ. ТУРСУНОВ, Ш. О. УБАЙДУЛЛАЕВ, А. С. УСМОНОВ, М. ХАЙРУЛЛАЕВ, Ж. ХОЛҚОСИМОВ, Э. С. ХУЖАЕВ (масъул котиб), М. ШЕРБУТАЕВ, О. ҲИКМАТОВ.

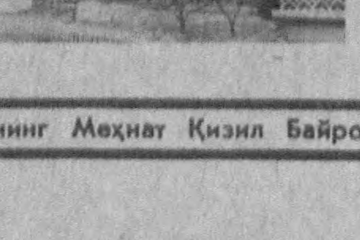

БИЗНИНГ МАНЗИЛГОҲИМИЗ: *700000, Тошкент–ГСП, Ленинград кўчаси, 32.*

БЎЛИМЛАР: муштарийлар фикрини ўрганиш ва хатлар — 33-21-43, 33-54-55, 32-53-16, 32-53-21, 33-11-49, 32-54-06; қайта қуриш ва ижтимоий адолат — 32-55-70, партия турмуши — 33-34-69, 33-38-55, 32-53-97, 32-57-19, саноат, қурилиш ва транспорт — 33-47-80, 33-81-48, 32-53-14, 32-54-09; қишлоқ хўжалиги — 33-76-04, 33-07-20, 32-53-15, 32-53-70; совет қурилиши — 33-15-29, 32-57-20, 32-54-18; фан, маданият ва халқ таълими — 33-44-51, 32-57-21; адабиёт ва санъат — 33-20-36, 33-12-56, 32-54-35, 32-55-16; ахборот ва спорт — 33-14-24, 32-55-17; ахлоқ-одоб — 32-54-29; фельетонлар — 32-54-27; безатиш — 32-57-22. ЎЗ МУХБИРЛАРИМИЗ: Андижонда — 4-48-85, Бухорода — 3-96-12, Гулистонда — 2-63-48, Жиззахда — 3-31-86, Қаршида — 3-25-79, Наманганда — 6-54-11, Самарқандда — 35-22-90, Тошкентда — 32-53-20, Урганчда — 6-80-04, Фарғонада — 6-90-09.

«СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ»
(«Советский Узбекистан»)
Орган ЦК Компартии Узбекистана

Нашр кўрсаткичи 64583.
Буюртма № 5091.

№ 45. ● Ўзбекистон Компартияси Марказий Қўмитаси нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси, 700000 Тошкент ГСП. Ленинград кўчаси, 32. Рўзнома офсет усулида. А—2 форматида босилади. ● 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12